
KERTOMUS
ASIANAJAJIEN
VALVONNASTA
2005

Suomen Asianajaliiton julkaisuja 2/2006
Helsinki

ISBN 952-5552-06-3
ISSN 0781-5840

Editat Prima Oy

Sisällys

PUHEENJOHTAJAN VUOSIKATSAUS	4
UUDISTUNUT VALVONTAMENETTELY	6
1 VALVONTALAUTAKUNTA JA SEN TOIMINTA	6
Valvontalautakunnan kokoonpano	7
2 VALVONTA-ASIOIDEN KÄSITTELY	8
Vireilletulo	8
Tutkittavaksi ottamiskynnys	8
Asian valmistelu	9
Asioiden käsittely valvontalautakunnassa	9
Seuraamukset	10
3 PALKKIORIITA-ASIAT JA NIIDEN KÄSITTELY	11
4 JULKISUUS	12
Asiakirjojen julkisuus	12
Julkinen päiväkirja	13
Julkinen ratkaisuseloste	13
5 MUUTOKSENHAKU	14
TAPAUSELOSTUKSIA	15
I Asianajajan laskutus	15
II Asianajajan velvollisuuksista valvontamenettelyssä	22
III Asianajajan esteellisyys (to 2 § 2 ja 11-17 §§)	23
IV Pesänselvittäjän tai -jakajan yms. toiminta	27
V Asianajajan velvollisuus vastata kirjeisiin (to 4 §) ja yhteydenpitovelvollisuus päämieheensä (to 21 §)	29
VI Suhtautuminen tuomioistuimeen, kollegoihin ja vastapuoleen	31
VII Muita tapauksia	32
TILASTOTIETOJA ASIANAJAJIEN VALVONNASTA VUONNA 2005	38
HALLITUKSEN YLEISVALVONTA	38
1 Hallituksen yleisvalvonta ja jäsenkelpoisuutta koskeva valvonta	38
RATKAISTUT VALVONTA-ASIAT	38
1 Aineellisesti ratkaistut valvonta-asiat vireilletulotaparyhmittäin	39
2 Seuraamukset	39
3 Seuraamusten jakaantuminen valvonta-asioden vireilletulotavan perusteella	39
4 Asianajotoimistojen tarkastukset, suulliset käsittelyt valvonta-asioissa ja äänestykset	39
5 Valvonta- ja palkkiorita-asioden keskimääräinen käsittelyaika	40
6 Muutoksenhaku valvonta-asioissa	40
RATKAISTUT PALKKIORIITA-ASIAT	40
VIREILLE TULLEET ASIAT	40
SAMMANFATTNING	42
Liite 1	44

Puheenjohtajan vuosikatsaus

Kulunut vuosi 2005 oli ensimmäinen kokonainen vuosi uuden valvontamenettelyn voimassa ollessa. Lain muutoshan astui voimaan marraskuun 1. päivänä 2004. Kun aikaisemmin välimiesmenettelyssä olleet palkkioriiita-asiat tulivat lain muutoksen myötä valvontalautakunnan tutkittaviksi, käsittelen katsauksesani asianajopalkkioita vähän laajemminkin.

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 23 §:n mukaan asianajajan palkkion tulee olla kohtuullinen sekä vahvistettujen palkkionmääräämisperusteiden mukainen. Mikäli asiakas ei pidä laskua hyväksyttävänä, tulee asianajajan informoida päämiestään siitä, miten hän voi saada erimielisyyden aikaisemman välimiesmenettelyn sijasta palkkioriiita-asiانا käsiteltäväksi.

Palkkioriiita-asiassa voidaan antaa asianajotehtävästä veolitettua palkkiota ja kulujen korvausta koskeva suositus. Kuluneen vuoden aikana noin kolmasosa ratkaistuista palkkioriiita-asioista on johtanut suosituksen antamiseen. Tuollainen määrä ei sinänsä ole yllättävä tai aikaisemmasta välimieskäytännöstä poikkeava. Vuoden aikana käsiteltävien palkkioriiita-asioiden sekä niiden perusteella eräissä tapauksissa käynnistettyjen valvonta-asioiden perusteella on minulle syntynyt luonnollisesti ajatuksia siitä, miten asianajajana voisi välttää tuollaiset erimielisyydet päämiehen kanssa.

Kun valvontalautakunta on joutunut arvioimaan asianajajan laskutuksen kohtuullisuutta, on vaikeudeksi usein osoittautunut asianajajan laskun ylimalkaisuus. Toimenpiteitä ei ole aina

yksilöity riittävästi ja palkkion määrä on saatettu ilmoittaa yhtenä summana erittelemättä sitä toimenpiteiden tai ajankäytön osalta mitenkään. On selvää, että tällaisessa tilanteessa asianajaja kantaa riskin siitä, että palkkioriiita-asian käsitteilyssä ei yksityiskohtaiseen laskun läpikäymiseen mahdollisuutta ole ja arvio saattaa helposti johtaa suosituksen antamiseen yleisen kohtuullisuusarvion perusteella.

Valvontalautakunnan tulkinta on ollut sellainen, että pienehköissä ja helposti arvioitavissa palkkioissa ei toimenpide-erittelyä ja yhteissummaa tarkempaa yksilöintiä välttämättä vaadita, mutta lukuisia toimenpiteitä sisältävässä tai määrältään suuressa laskutuksessa toimenpidekohtainen palkkioiden ilmoittaminen tai ajankäytön erittely edellytetään. Jos tältä osin laiminlyönnejä todetaan, on valvontamenettelyssä seuraus määrätty.

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 28 § on varsin niukka sanamuodoltaan todetessaan, että asianajolaskussa on tarpeen mukaan yksilöitävä asiassa suoritettut toimenpiteet. Kurinpito- ja valvontakäytäntö ovat tässä suhteessa toteutaneet hyvän asianajajatavan tulkintaa asettamalla edellä kuvatun kaltaisia vaatimuksia. Tällä tavalla on hyvälle asianajajavalle annettu sisältö ja asianajajille asetettu vaatimuksia, joita tulee noudattaa.

Vaikutelmaksi palkkioita koskevien erimielisyyksien osalta on jäänyt se, että usein koko erimielisyys olisi ollut vältettävissä huolellisemmalla ja tarkemmalla laskun yksilöinnillä. Päämiehen

on helpompi ymmärtää korkeankin laskun loppusumma, mikäli laskusta on luettavissa mihin toimenpiteisiin ja minkälaiseen ajankäyttöön se perustuu.

Valvontakäytännössä on korostettu asianajajalle asetettuja vaatimuksia laskutukseen liittyen. Kyse on viime kädessä päämiehelle osoitettavaan uskollisuuteen ja lojaalisuuteen perustuva asiasta. Kun kyse on myös rahasta, on asianajajalle tämänkin takia voitu ja tullut asettaa ankarat toimintavelvoitteet päämieheen nähden.

Johtopäätökseni laskutusasioista onkin se, että meistä jokaisen varmuudella kannattaa tulevaisuudessa kiinnittää entistä enemmän huomiota hyvin yksilöidyn laskun kirjoittamiseen. Yksityiskohtainen toimenpideluettelo sisältäen ilmoituksen kuhunkin toimenpiteeseen käytettyä ajasta sekä aikaveloituksen perusteen mahdollistaa sekä asiakkaalle että mahdollisen erimielisyyden syntyessä valvontalautakunnan jaostolle laskun kohtuullisuuden arvioinnin. Näin menetellessään ei asianajaja myöskään joudu laskutuksen perusteella valvontamenettelyn kohteeksi, sillä laskun informatiivisuus on varmasti riittävä.

Palkkioriiita-asioissa annettavat suositukset laskun määrän alentamisesta ovat johtaneet valvontamenettelyn käynnistämiseen, mikäli alentaminen on ollut merkittävää. Mahdollisen valvontamenettelyn tarpeellisuuden arviointiin vaikuttavat alentamisprosentti sekä laskun kokonaismäärä. Tältä osin on korostettava sitä, että kohtuuton laskutus ei ole hyvän asianajajattavan

mukaista ja se saattaa alentaa asianajajakunnan arvoa ja vähentää luottamusta asianajajakuntaan. Valitettavasti seuraamuksia on eräistä ylilyönneistä jouduttu määräämään.

Vaikka laskutusta koskevat asiat eivät lukumääräisesti edusta erityisen suurta osaa valvontatoiminnasta, on kyse kuitenkin monella tavalla meille tärkeästä asiasta. Korkea asianajolaskutus on usein julkisuudessakin meihin kohdistettavan kritiikin aiheena ja sillä on vääjäämättä vaikutuksensa ammattikunnan kokonaiskuvaan. Kohtuullinen ja sisällöltään riittävän yksityiskohtainen lasku edistää asiakastytyväisyyttä. Sen merkitystä pitkäjännitteisessä asianajotoiminnassa ei pidä väheksyä.

Aarno Arvela

Uudistunut valvontamenettely

Asianajajien valvonta ja palkkioritojen käsittely on uudistettu 1.11.2004 voimaan tulleella lailla asianajajista annetun lain muuttamisesta (697/2004) ja oikeusministeriön päätöksellä yleisen asianajajayhdistyksen sääntöjen muuttamisesta (934/2004). Asianajajaliiton aloitteesta toteutetun uudistuksen tavoitteina on ammatillisen valvonnan ja palkkioritojen julkisuuden ja luotettavuuden lisääminen, asianajajan ja kantelijan oikeusturvan parantaminen sekä ammatilliseen valvontaan käytävissä olevien voimavarojen tehokkaampi hyödyntäminen.

1 VALVONTALAUTAKUNTA JA SEN TOIMINTA

Uudistuksessa asianajajien toimintaa koskevien kanteluiden käsittely keskitettiin valvontalautakunnalle, joka korvasi aikaisemman kurinpitolautakunnan. Asianajajaliiton hallitus ei enää käsittele kanteluita. Hallitukselle jää kuitenkin edelleen velvollisuus asianajajalain 6 §:ssä säädettyyn tavoin valvoa asianajajien toimintaa. Jos hallitus tätä valvontaa suorittaessaan saa aiheen epäillä asianajajan menetelleen velvollisuuksien vastaisesti, sen tulee saattaa asia valvontalautakunnan käsiteltäväksi.

Aikaisempi palkkiorita-asioiden välimiesmenettely on korvattu laskutuksesta syntyneitä

riitaa koskevalla suositusmenettelyllä. Palkkiorita-asioissa asianosaisina ovat asianajaja ja asianajajayhtiö, jonka lukuun asianajaja on toiminut ja asianajajan päämies tai muu asiakas. Syynä välimiesmenettelystä luopumiselle oli, että se oli koettu joissakin suhteissa ongelmalliseksi. Esimerkiksi asianajajien toimiminen välimiehinä oli silloin tällöin julkisuudessa herättänyt epäilyjä välimiesten puolueettomuudesta. Samoin välimiesmenettelyssä annettavan päätöksen lopullisuus oli joskus yllättänyt asianajajan asiakkaan.

Palkkiorita-asioiden ratkaisemisesta Asianajajaliiton omassa toimielimessä ei kuitenkaan haluttu kokonaan luopua. Syinä päädyttiin suositusmenettelyn käyttöönottamiseen olivat välimiesmenettelyn mahdollistama asianajosalaisuuden säilyminen ja tilaisuus tarjota asiakkaille jatkossakin maksuton palvelumuoto palkkioriidan ratkaisu menettelyssä, jossa asiakas ei ole asianhävitessäänkään velvollinen korvaamaan asianajajan tai asianajoyhtiön oikeudenkäyntikuluja.

Vanhahtavasta kurinpitolautakunta-nimestä luovuttiin, koska nimen valvontalautakunta katsottiin kuvaavan lautakunnan toimintaa paremmin. Nimenmuutosta puolsi myös se, että lautakunnan tehtäväksi tuli valvonta-asioiden käsittelyn lisäksi antaa suosituksia palkkiorita-asioissa.

Valvontalautakuntaan kuuluvat puheenjohtaja sekä kahdeksan muuta jäsentä ja viimeksi mainittujen henkilökohtaiset varajäsenet. Puheenjohtajan ja viiden muun jäsenen ja heidän varajäsenensä tulee olla asianajajia ja heidät valitsee tehtävänsä Asianajajaliiton valtuuskunta.

Valvontalautakunnan kokoonpano

Valvontalautakunnan puheenjohtajana toimivat kertomusvuonna asianajaja Aarno Arvela ja varapuheenjohtajina asianajajat Harri Tuure ja Jyrki Isotalo (Isotaloa ennen varapuheenjohtajana 1.8.2005 saakka toimi asianajaja Göran Wörlund). Jaostojen kokoonpanot ja niiden käsittelemien valvontasioiden valmistelijoina toimivat sihteerit liiton toimistossa ovat:

Varsinaiset jäsenet

Henkilökohtaiset varajäsenet (kursiivilla merkityt)

1. jaosto

Asianajaja Aarno Arvela (puheenjohtaja)

Asianajaja Ilkka Salonen
Asianajaja Jouko Ylisuvanto

Oikeusneuvos Hannu Rajalahti
Professori Ahti Saarenpää

Sihteeri: Lakimies Martti Ojala

Jaoston varsinaisena jäsenenä 1.8.2005 saakka toimi asianajaja Jukka Leppänen. Leppäsen varajäsenenä aikaisemmin ollut asianajaja Ilkka Salonen toimi jaoston varsinaisena jäsenenä samasta ajankohdasta lukien ja asianajaja Jouko Ylisuvanto hänen varajäsenenään.

2. jaosto

Asianajaja Harri Tuure (puheenjohtaja)
Asianajaja Jari Kääriäinen

Asianajaja Markku Sinivaara
Asianajaja Jukka Holopainen

Professori Eero Backman
Oikeustieteen tohtori Pia Letto-Vanamo

Sihteeri: Päivikki Hartikainen

3. jaosto

Asianajaja Jyrki Isotalo (puheenjohtaja)
Asianajaja Rainer Åkerberg

Asianajaja Bernt Juthström
Asianajaja Olof Rehn

Hovioikeudenneuvos Marianne Wagner-Prenner
Laamanni Antti Ruotsalainen

Sihteeri: Neuvotteleva lakimies Olli Tarkka ja 26.9.2005 lähtien lakimies Minna Melender

Asianajaja Göran Wörlundin toimikausi päättyi 1.8.2005 ja tämän jälkeen 3. jaoston puheenjohtajana ja lautakunnan toisena varapuheenjohtajana toimi asianajaja Jyrki Isotalo. Samasta ajankohdasta lukien asianajaja Bernt Juthström toimi jaoston varsinaisena jäsenenä ja asianajaja Olof Rehn hänen varajäsenenään.

Kuvassa yläriivi vasemmalta: Harri Tuure, Hannu Rajalahti, Ilkka Salonen, Eero Backman, Markku Sinivaara, Jyrki Isotalo, Martti Ojala ja Bernt Juthström. Alariivi vasemmalta: Minna Melender, Aarno Arvela ja Marianne Wagner-Prenner.

Kolmen jäsenen ja heidän varajäsentensä tulee olla asianajajakuntaan kuulumattomia oikeustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneita henkilöitä, jotka ovat perehtyneitä asianajotoimintaan sekä lisäksi tuomarin tehtäviin taikka oikeustieteen yliopistolliseen koulutukseen ja tutkimukseen. Asianajajakuntaan kuulumattomat jäsenet ja heidän varajäsenensä nimittää valtioneuvosto oikeusministeriön esityksestä, kun ministeriö on saanut Asianajajaliiton puoltavan lausunnon ehdokkaiden kelpoisuudesta tehtävään. Jäsenten toimikausi on kolme vuotta.

Valvontalautakunnassa on kurinpitolautakunnan kokoonpanoon verrattuna asianajajakuntaan kuulumattomien jäsenten lukumäärä lisääntynyt yhdellä ja vastaavasti asianajajajäsenten lukumäärä on vähentynyt yhdellä. Tämän muutoksen katsottiin säilyttävän hyväksyttävällä tavalla tasapainon asianajajakunnan riippumattomuuden ja päätöksenteon uskottavuuden välillä ja samalla mahdollistavan, valvontalautakunnan toimiessa kolmeen jaostoon jakaantuneena, että jokaisessa jaostossa olisi jäsenenä asianajajakuntaan kuulumaton jäsen.

Valvontalautakunnan toiminnan tehostamiseksi on mahdollistettu valvontalautakunnan toimiminen kolmena jaostona. Tarkoituksena on, että valtaosa käsiteltävistä valvonta-asioista ja kaikki palkkioriiita-asiat käsitellään ja ratkaistaan lautakunnan jaostoissa. Jaostojen kokoonpanot määrää valvontalautakunta siten, että kuhunkin jaostoon kuuluu kaksi asianajajajäsentä ja yksi asianajajakuntaan kuulumaton jäsen.

Jaostojen puheenjohtajina toimivat valvontalautakunnan puheenjohtaja ja valvontalautakunnan keskuudestaan vuosittain valitsevat kaksi varapuheenjohtajaa. Varapuheenjohtajien valinta lautakunnan jäsenten keskuudesta mahdollistaa asianajajakuntaan kuulumattoman jäsenen valinnan varapuheenjohtajaksi ja tämän toimimisen jaoston puheenjohtajana. Palkkioriiita-asioiden käsittelyn uskottavuuden kannalta uudistuksessa pidettiin tarkoituksenmukaisena, että jaoston puheenjohtajana palkkiosuosituksista annettaessa toimii aina jaoston asianajajakuntaan kuulumaton jäsen. Palkkioriiita-asioiden katsottiin poikkeavan valvonta-asioista siinä suhteessa, että asian vireille saattanut hakija on asianajajan tai asianajajayhtiön lisäksi asianosaisena palkkio-

riita-asiassa, kun taas valvonta-asioissa kantelija ei ole asianosainen.

Lautakunnan täysistunto on päätösvaltainen, kun puheenjohtaja tai jompikumpi varapuheenjohtajista sekä vähintään kuusi muuta jäsentä on saapuvilla. Koska lautakuntaan kuuluu kuusi asianajajajäsentä ja kolme asianajajakuntaan kuulumattonta jäsentä, päätösvaltaisuutta koskeva vaatimus seitsemän jäsenen, mukaan luettuna puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja, saapuvilla olosta tarkoittaa, että päätösvaltaisuus edellyttää aina vähintään yhden asianajajakuntaan kuulumattoman jäsenen saapuvilla oloa. Lautakunnan jaosto on päätösvaltainen, kun jaoston kaikki jäsenet ovat saapuvilla.

2 VALVONTA-ASIOIDEN KÄSITTELY

Vireilletulo

Yleisimmin asianajajaan kohdistuva kantelu tulee vireille asianajajan oman päämiehen tai päämiehen vastapuolen tekemästä kantelusta tai kantelu asianajajan toiminnasta jossakin määräyksenvaraisessa tehtävässä, kuten kuolinpesän pesänselvittäjänä tai -jakajana tai konkurssipesän hoitajana. Lain 6 §:n 3 momentin nojalla valtioneuvoston oikeuskanslerilla on oikeus saattaa vireille valvonta-asia, jos hän katsoo, että asianajaja laiminlyö velvollisuutensa. Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 10 a §:n perusteella tuomioistuimen on ilmoitettava Asianajajaliitolle asianajajalle määrätystä esiintymiskiellosta.

Valvonta-asia tulee lain 7 c §:n mukaan vireille, kun asianajajaan kohdistuva kantelu, valtioneuvoston oikeuskanslerin tai tuomioistuimen ilmoitus saapuu Asianajajaliiton toimistoon. Asianajajaliiton hallituksen tietoonsa saama valvonta-asia tulee vireille, kun hallitus päättää siirtää asian valvontalautakunnan käsiteltäväksi.

Tutkittavaksi ottamiskynnys

Lain 7 c §:n 2 momentissa säädetään tutkittavaksi ottamiskynnyksestä. Asianajajaan kohdistuvilta

moitteilta on edellytettävä riittävää yksilöintiä sen vuoksi, että asianajajalta vaaditaan moitteiden johdosta vastaus, jonka hän on 7 d §:n 3 momentin mukaisesti velvollinen avoimesti ja totuudenmukaisesti antamaan. Jos kantelu on niin puutteellinen, ettei asiaa voida puutteellisuuden johdosta ottaa ratkaistavaksi eikä kantelija kehoituksesta huolimatta korjaa puutteita, valvontalautakunta voi jättää kantelun tutkittavaksiottamatta. Aikaisemmin ratkaistua asiaa koskevaa kantelua ei oteta tutkittavaksi, ellei kantelussa ole esitetty asiaan vaikuttavaa uutta selvitystä.

Pykälän 3 momentin nojalla kantelu voidaan jättää tutkittavaksiottamatta, jos tapahtumista, joista kantelussa on kysymys, on kulunut enemmän kuin viisi vuotta. Vanhentumista ei ole säädetty ehdottomaksi, vaan valvontalautakunnalle on jätetty mahdollisuus ottaa käsiteltäväksi myös viittä vuotta vanhempia tapahtumia koskevat kantelut, jos tähän on aihetta. Säännös vastaa viranomaisvalvontaa suorittavien valtioneuvoston oikeuskanslerin ja eduskunnan oikeusasiamiehen toiminnassa omaksuttua sääntelyä. Vanhentumista puoltaa se, että selvityksen saaminen vanhoista tapahtumista saattaa olla ylivoimaista eikä vanhojen asioiden selvittäminen ole välttämättä oikeudellisesti perusteltua. Vanhentumissäännös ei kuitenkaan koske asioita, jotka oikeuskansleri vaatii käsiteltäväksi.

Asian valmistelu

Valvonta-asioiden valmistelu tapahtuu Asianajajaliiton toimistossa. Vireille tulleet valvonta-asiat jaetaan liiton toimistossa eri jaostojen käsiteltäväksi siten, että kunkin jaoston työmäärä olisi mahdollisimman tasainen. Jos kantelussa on kysymys niin vakavasta asiasta, että asia tulee ratkaistavaksi valvontalautakunnan täysistunnossa, valvontalautakunnan puheenjohtaja voi päättää, että asia siirretään suoraan täysistuntoon.

Kaikista vireille tulleista valvonta-asioista on liiton sääntöjen 44 §:n mukaan ilmoitettava välittömästi sille asianajajalle, jota kantelu koskee.

Tutkittavaksi otetuissa asioissa kantelu tai muu asian perusteena oleva asiakirja annetaan asianajajalle tiedoksi. Tiedoksiantoon liitetään jaoston sihteerin käsitys siitä, mistä asiassa kyse ja asianajajalle eritellään ne eettiset moitteet, jotka häneen

on kohdistettu. Asianajajalta vaaditaan vastaus kohtuullisessa, tavallisesti kahden–kolmen viikon määräajassa. Valvontamenettelyssä ei asian selvittämiseksi ole riittävää, että asianajajalle pelkästään varataan tilaisuus antaa vastineensa häneen kohdistettujen moitteiden johdosta, vaan lain 7 d §:n 3 momentin mukaan asianajajan on annettava häneltä pyydetty tiedot ja selvitykset avoimesti ja totuudenmukaisesti. Asianajaja ei voi jättää vastaamatta tai antamatta riittävän yksityiskohtaista vastausta vetoamalla siihen, että vastaamalla hän paljastaisi hänelle uskottuja asianajosalaisuuksia. Jos asianajaja vastatessaan joutuu kertomaan jotakin sellaista, joka asianajosalaisuuden piiriin kuuluvana on pidettävä salassa kantelijalta, selityksen tämä osa tulee laatia eri asiakirjaksi ja pyytää tämä osa vastauksesta pidettäväksi salassa kantelijalta.

Asianajajan antama vastaus toimitetaan kantelijalle, jolle on varattava tilaisuus lausua asianajajan antaman vastauksen johdosta. Jos kantelija käyttää tätä tilaisuutta hyväkseen, toimitetaan kantelijan lausuma tiedoksi asianajajalle mahdollista lausumaa varten.

Kirjeenvaihdon päätyttyä jaoston sihteerinä toimiva liiton toimiston työntekijä laatii asiasta muistion, jossa kerrotaan, mistä asiassa on kysymys ja mitä kantelija ja asianajaja ovat asiassa lausuneet. Tämän jälkeen muistio ja kanteluun liittyvät asiakirjat toimitetaan valvontalautakunnan esittelevälle jäsenelle, jonka tehtävänä on laatia asiasta päätösehdotus.

Asioiden käsittely valvontalautakunnassa

Valvonta-asiat ratkaistaan valvontalautakunnassa ja sen jaostossa esittelevän jäsenen esittelystä. Esittelevä jäsen tekee asiassa päätösehdotuksen ja julkisen ratkaisuselosteen.

Uudistuksen eräänä tarkoituksena on, että valtaosa valvonta-asioista ja kaikki palkkiorita-asiat ratkaistaan valvontalautakunnan kolmessa jaostossa. Jaosto voi kuitenkin aina siirtää harkitsemansa, esimerkiksi periaatteellisesti tärkeän, valvonta-asian ratkaistavaksi valvontalautakunnan täysistunnossa. Myös valvontalautakunnan puheenjohtajalla on oikeus siirtää asian käsittely tapahtuvaksi valvontalautakunnan täysistunnossa.

Jaoston toimivalta ratkaista valvonta-asioita on rajoitettu siten, että jos jaoston käsittelemässä valvonta-asiaa harkitaan seuraamukseksi Asianajajaliitosta erottamista tai seuraamusmaksua, on asia aina käsiteltävä valvontalautakunnan täysistunnossa.

Asian käsittely tapahtuu pääsääntöisesti kirjallisesti. Koska valvontalautakunnan on huolehdittava siitä, että asia tulee riittävästi selvitettyksi, voi valvontalautakunta tai sen jaosto järjestää suullisen käsittelyn, jos se katsotaan asian selvittämiseksi tarpeelliseksi. Kuulemisperiaatteen mukaisesti sekä asianajaja että kantelija on kutsuttava suulliseen käsittelyyn, jolloin heillä on mahdollisuus lausua käsityksensä suullisessa käsittelyssä esille tulleista seikoista.

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklasaa säädetään oikeudesta oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin. Sen mukaan jokaisella on oikeus kohtuullisen ajan kuluessa oikeudenmukaiseen ja julkiseen oikeudenkäyntiin laillisesti perustetussa riippumattomassa ja puolueettomassa tuomioistuimessa silloin, kun päätetään hänen oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytännön mukaan oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteita, joihin kuuluu muun muassa suullinen käsittely, sovelletaan myös asianajajajärjestöjen kurinpidolliseen menettelyyn silloin, kun mahdollisena seuraamuksena on asianajajajärjestöstä erottaminen eli mahdollisuus elinkeinon menettämiseen. Tämän vuoksi lain 7 d §:n 2 momentissa on säädetty, että asianajajayhdistyksestä voidaan erottaa tai seuraamusmaksu määrätä vain, jos asiassa on järjestetty suullinen käsittely. Tällainen asia on siis aina käsiteltävä täysistunnossa. Liiton sääntöjen 47 §:n mukaan asianosaisten poissaolo suullisesta käsittelystä ei estä asian ratkaisemista.

Seuraamukset

Asianajajista annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaan asianajajan tulee rehellisesti ja tunnollisesti täyttää hänelle uskotut tehtävät sekä kaikessa toiminnassaan noudattaa hyvää asianajajatapaa. Velvollisuuksien rikkomisesta säädetään seuraamukset lain 7 §:ssä. Jos asianajajan todetaan valvonta-asian käsittelyssä ilmitulleiden seikkojen

johdosta menetelleen 5 §:n vastaisesti, on valvontalautakunnan määrättävä hänelle kurinpidollinen seuraamus, joita ovat asianajajayhdistyksen jäsenyydestä erottaminen, seuraamusmaksun määrääminen, varoitus ja huomautus. Lain sanamuodon mukaan seuraamus on pakko määrätä, jos asianajajan havaitaan menetelleen lain 5 §:n vastaisesti. Valvontamenettelyssä ei voida jättää seuraamusta määräämättä velvollisuuksien vastaisen menettelyn vähäisyyden tai anteeksiannettavuuden perusteella. Asianajajan menettelyä ohjaavasti on kurinpitolautakunnan ratkaisukäytännössä kuitenkin seuraamusta määräämättä katsottu mahdolliseksi kiinnittää asianajajan huomiota johonkin hänen menettelyynsä. Tähän käytäntöön ei ole tarkoitettu tehdä muutosta.

Uudistuksen mukana seuraamusjärjestelmästä poistui julkinen varoitus, joka korvattiin seuraamusmaksulla. Koska kaikki asianajajille määrätty kurinpidolliset seuraamukset tulevat julkisiksi, ei enää ollut tarvetta liittää yhteen seuraamustyyppiin erityistä julkisuutta. Toisaalta julkisen varoituksen poistamisen jälkeen seuraamusasteikossa tarvittiin erottamisen ja varoituksen väliin seuraamus, jota voidaan soveltaa tilanteissa, joissa varoitusta ei enää voida pitää riittävänä seuraamuksena, mutta joissa yhdistyksen jäsenyydestä erottamiselle ei vielä ole perusteita.

Seuraamusmaksun suuruus, määrältään vähintään 500 ja enintään 15 000 euroa, on tarkoitettu määräytymään kokonaisvaltaisen arvioinnin perusteella, jossa otetaan huomioon muun muassa asianajajan menettelyn moitittavuus, kokemus asianajotehtävistä sekä asianajajan taloudelliset olot, jotka vaihtelevat toimiston koon ja sijainnin sekä toimeksiantojen laadun mukaan. Taloudellisten olojen huomioimisella on pyritty päiväsakkojärjestelmän mukaisesti siihen, että seuraamusmaksu olisi oikeudenmukaisessa suhteessa maksajan maksukykyyn.

Seuraamusmaksu suoritetaan Asianajajaliitolle. Maksua koskee liiton sääntöjen 39 §:n määräys, jonka mukaan, jos jäsen jättää suorittamatta yhdistykselle tulevan maksun, hallituksella on oikeus poistaa hänet asianajajaluettelosta. Maksu ei ole valvontalautakunnan määräämänä seuraamuksena täytäntöönpanokelpoinen. Jos seuraamusmaksun määrää muutoksenhakuasteena toimiva Helsingin hovioikeus tai korkein oikeus, se on myös täytäntöönpanokelpoinen.

Eri seuraamusten käyttämisestä säädetään lain 7 §:n 2 ja 3 momenteissa. Jos asianajaja menettelee epärehellisesti tai muulla tavalla tahallisesti loukkaa toisen oikeutta, on hänet kurinpidollisena seuraamuksena erotettava asianajajayhdistyksen jäsenyydestä. Jos epärehelliseen menettelyyn tai toisen oikeuden tahalliseen loukkaamiseen liittyy lieventäviä seikkoja, voidaan seuraamuksena käyttää seuraamusmaksua tai varoitusta.

Jos asianajaja menettelee muulla kuin edellä kerrotulla tavalla hyvän asianajajatavan vastaisesti tai tekee teon, joka on omiaan alentamaan asianajajakunnan arvoa, hänelle on annettava varoitus tai huomautus. Jos asianajajan moitittava käyttäytyminen on toistuvaa tai menettelyyn muuten liittyy raskauttavia seikkoja, seuraamuksena tulee kysymykseen hänen erottamisensa asianajajayhdistyksestä tai seuraamusmaksun määrääminen. Menettelyn toistuvuutta harkittaessa otettaisiin huomioon mikä tahansa pykälässä tarkoitettu asianajajan teko tai laiminlyönti.

Moitittavan käyttäytymisen toistumisen sääntämällä mahdolliseksi perusteeksi erottamiselle asianajajayhdistyksestä tai seuraamusmaksun määräämiselle on vahvistettu jo ennen uudistusta noudatettu käytäntö. Asianajajayhdistyksestä oli 1990-luvun jälkipuoliskolla erotettu kaksi asianajajaa, joille oli määrätty useampia kurinpidollisia seuraamuksia. Vaikka viimeisenä käsitellyssä asiassa ei ollut kysymys sellaisesta asianajajan menettelystä, jonka perusteella hänet olisi voitu erottaa, menettelyn yhdessä asianajajan saamien aikaisempien seuraamusten kanssa katsottiin osoittavan hänet sopimattomaksi toimimaan asianajajana.

Valvontalautakunta voi määrätä erottamis päätöksen noudatettavaksi mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

3 PALKKIORIITA-ASIAT JA NIIDEN KÄSITTELY

Palkkiorita-asioissa annettavan suosituksen kohteena on palkkio ja kulujen korvaus, jonka asianajaja tai yhtiö, jonka lukuun hän on toiminut, on asianajotehtävästä veloittanut. Suositusta ei voida

hakea asianajajaan tai asianajajayhtiöön kohdistetusta muusta, esimerkiksi vahingonkorvausta koskevasta vaatimuksesta.

Suosituksen antamista voi hakea asianajajan päämies tai muu asiakas. Asianajajan päämiehellä tarkoitetaan sitä tahoja, joka on antanut asianajajalle tai asianajoyhtiölle toimeksiannon. Muulla asiakkaalla tarkoitetaan esimerkiksi sellaisen kuolinpesän osakasta, jonka jaon asianajaja on suorittanut tuomioistuimen antaman määräyksen perusteella. Asianajajan päämiehen vastapuoli ei ole oikeutettu vaatimaan palkkiosuosituksen antamista, koska hän ei ole toimeksiantosuhteessa asianajajaan tai siihen asianajajayhtiöön, jonka lukuun asianajaja on toiminut. Asianajolaskuun perustuva maksuvelvollisuus saattaa kuitenkin siirtyä velallisen vaihdoksen vuoksi toimeksiantosuhteen ulkopuoliselle. Näin voi tapahtua esimerkiksi riitaa koskevan sovinnon yhteydessä, jossa asianajajan päämiehen vastapuoli sitoutuu sovinnon ehtona suorittamaan asianajajan laskun.

Suosituksen antamista koskevassa asiassa hakijan vastapuolena on asiaa hoitanut asianajaja ja se asianajajayhtiö, jonka lukuun asianajaja on toiminut. Yhtiön asianosaisasema perustuu siihen, että käytännössä asianajajan toimenpiteistä laskuttaa se asianajajayhtiö, jonka lukuun asianajaja toimii. Suosituksen hakija voi kohdistaa hakemuksen suosituksen antamisesta joko asianajajaan tai yhtiöön tai molempiin. Suositusta palkkioritaan voi pyytää aina siihen saakka, kunnes hakijan oikeus vaatia palkkion alentamista on vanhentunut. Vanhentuminen määräytyy muulla laissa olevien säännösten nojalla. Vanhentumiseen vetoaminen on hakemuksen tutkimisen tahdonvaltainen edellytys eikä vanhentumista tutkita viran puolesta.

Välimiesmenettelyssä noudatettavien periaatteiden mukaan suositusta ei anneta sellaisissa tapauksissa, joissa erikoislainsäädännössä on säännöksiä tietyntyyppisten palkkioritojen ratkaisemisesta. Konkurssipesän pesänhoitajan palkkiota koskeva riita on ratkaistava konkurssisäännön mukaisesti moittimalla palkkion vahvistaneen velkojainkokouksen päätöstä kanneteitse yleisessä tuomioistuimessa. Myös yrityksen saneerauksesta annetussa laissa ja yksityishenkilön velkajärjestelystä annetussa laissa on erityissäännöksiä siitä, missä järjestyksessä selvittäjän

palkkiota ja kulukorvausta koskeva erimielisyys on käsiteltävä.

Palkkiorita-asiat valmistellaan liiton toimistossa samaan tapaan kuin valvonta-asiatkin. Kun kirjeenvaihto asiassa on päättynyt, asiakirjat toimitetaan valvontalautakunnan sille jäsenelle, jonka tehtävänä on laatia asiassa ratkaisuehdotus ja esitellä asia jaoston kokouksessa.

Suosituksen antamista koskeva asia käsitellään aina valvontalautakunnan jaostossa ja jaoston puheenjohtajana aina tällöin toimii jaoston asianajajakuntaan kuulumaton jäsen. Käsitteily on pääsääntöisesti kirjallista, mutta jaosto voi tarvittaessa järjestää suullisen käsittelyn, johon asianosaiset on kutsuttava.

Lain 7 f §:ssä säädetään suositusmenettelyn ja tuomioistuimenmenettelyn välisestä suhteesta. Jos asianajolaskua koskeva velkomus on saatettu vireille tuomioistuimessa, asianajajan päämies tai muu asiakas voi estää asian käsittelyn tuomioistuimessa saattamalla palkkioritaa koskevan suosituksen vireille asianajajayhdistykseen toimitetulla hakemuksella ja tekemällä väitteen palkkioriidan saattamisesta vireille ennen vastamistään pääasiaan tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa. Tuomioistuimessa vireillä olevaa asiaa ei kuitenkaan jätetä tutkittavaksi ottamatta, vaan asian käsittely keskeytetään, kunnes valvontalautakunnan suositus on annettu. Suosituksen antamisen jälkeen jää asianajajan tai asianajajayhtiön ratkaistavaksi, halutaanko tuomioistuimessa vireillä olevaa asiaa jatkaa.

4 JULKISUUS

Asiakirjojen julkisuus

Valvontamenettelyn julkisuuden yhteydessä joudutaan sovittamaan yhteen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain periaatteena oleva julkisen vallankäytön avoimuus ja asianajajalaissa säädetyn asianajosalaisuuden turvaaminen.

Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia sovelletaan Suomen Asianajajaliittoon sen käyttäessä julkista valtaa, eli Asianajaja-

liiton suoritettaessa asianajajien valvontaa ja käsitellessä valvonta-asioita. Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 3 §:n mukaan laki toteuttaa avoimuutta ja hyvää tiedonhallintatapaa viranomaisten toiminnassa sekä antaa yksilöille ja yhteisöille mahdollisuuden vaikuttaa julkisen vallan käyttöön ja valvoa oikeuksiaan ja etujaan. Viranomaisen asiakirjat ovat pääsääntöisesti julkisia, ellei niiden salassapidosta ole säädetty lailla. Toisaalta asianajajista annetun lain 5 c §:ssä on asianajajalle säädetty vaitiolovelvollisuus ja lain 7 d §:n 3 momentin mukaan asianajajan tulee valvonta-asioissa antaa häneltä pyydyt tiedot ja selvitykset avoimesti ja totuudenmukaisesti. Avoimuus ja totuudenmukaisuus tarkoittavat, että asianajaja ei voi selitystä antaessaan jättää kertomatta niitäkään seikkoja, joista hän lain 5 c §:n perusteella on vaitiolovelvollinen.

Ongelma on ratkaistu lainmuutoksen yhteydessä siten, että asianajajista annettuun lakiin lisättiin viittaus viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin ja Asianajajaliiton velvollisuuteen pitää valvonta-asioista julkista päiväkirjaa ja laatia ratkaisuista julkinen ratkaisuseloste.

Lain 7 j §:n 1 momentin mukaan valvontalautakunnalle valvonta- tai palkkiorita-asian käsittelyä varten sekä valvonta- ja palkkiorita-asian ratkaisun sisältävän asiakirjan julkisuudesta on voimassa, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään viranomaisen asiakirjasta, jollei asianajajan salassapito-velvollisuudesta muuta johdu.

Julkisuuslain 22 §:n mukaan viranomaisen asiakirja on pidettävä salassa, jos se laissa viranomaisten toiminnan julkisuudesta tai muussa laissa on säädetty salassa pidettäväksi. Julkisuuslain 24 §:ssä on lueteltu ne perusteet, jotka oikeuttavat pitämään viranomaisen asiakirjan salaisena. Pykälän 6 kohdan mukaan salassa pidettäviä ovat kanteluasiakirjat ennen ratkaisua, jos tiedon antaminen niistä vaikeuttaisi asian selvittämistä tai ilman painavaa syytä olisi omiaan aiheuttamaan vahinkoa tai kärsimystä asiaan osalliselle. Asianajajalaissa puolestaan on useampia salassapitoa koskevia määräyksiä. Lain 5 c §:ssä on säädetty asianajajaa koskevasta salassapito-velvollisuudesta, 6 §:ssä liiton hallituksen jäsentä ja asianajajan toimistoa koskevan tarkastuksen

suorittajan salassapitovelvollisuudessa ja lain 7 a §:ssä valvontalautakunnan jäsenen salassapitovelvollisuudesta. Julkisuuslain perusteluissa on myös nimenomainen asianajajan päämiestä koskeva lausuma, jonka mukaan Asianajajaliiton hallussa olevat kurinpitomenettelyä koskevat asiakirjat, joista ilmenee asianajajan asiakasta koskevia tietoja, ovat salassa pidettäviä.

Valvonta- ja palkkioriiita-asioiden käsittelyyn liittyvien asiakirjojen julkisuuden osalta Asianajajaliiton vakiintunut tulkinta on ollut, etteivät asiakirjat asianajajan salassapitovelvollisuudesta johtuen ole julkisia. Lainmuutoksella ei ole otettu kantaa tähän tulkintaan, vaan ainoastaan selvästi todettu julkisuuslain soveltaminen liiton hallussa oleviin asiakirjoihin.

Asianajajalain uuden 7 j §:n 2 momentin mukaan asiakirja ei missään tapauksessa ole julkinen ennen kuin valvontalautakunnan ratkaisu on annettu tai ratkaisu on asiaan osallisen saatavissa. Liiton sääntöjen 48 §:n 2 momentin mukaan valvonta- tai palkkioriiita-asiaan liittyvien tietojen antamisesta päättää valvontalautakunta. Valvontalautakunnan tietojen antamista koskevasta päätöksestä on mahdollisuus valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen.

Julkinen päiväkirja

Asianajajaliiton velvollisuutena on pitää julkista päiväkirjaa käsiteltäväksi tulevista valvonta-asioista ja palkkioriiita-asioista. Julkisen päiväkirjan tarkoituksena on mahdollistaa nykyistä laajemman tiedon antaminen asianajajan palveluita tarvitsevalle siitä, onko asianajaja, jonka puoleen hän on kääntymässä, ollut valvontamenettelyn kohteena tai asianosaisena palkkioriidassa. Julkiseen päiväkirjaan merkityt tiedot ovat julkisia siitä riippumatta, että ne muutoin saattaisivat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain perusteella tai asianajajan salassapitovelvollisuudesta johtuen olla salassa pidettäviä.

Julkiseen päiväkirjaan on merkittävät tiedot kantelijasta tai hakijasta, asianajajasta ja tarvittaessa asianajajayhtiöstä, asianimikkeestä, ratkaisun antamispäivästä ja ratkaisun lopputuloksesta. Päiväkirjasta on myös käytävä ilmi asian käsitteilyn aihe. Palkkioriiitaa koskevissa asioissa päiväkirjaan merkitään myös tieto siitä, onko asianajaja

noudattanut valvontalautakunnan antamaa suositusta.

Julkisen päiväkirjan valvonta-asiaa tai palkkioriiita-asiaa koskevat merkinnät poistetaan määräajan kuluttua valvonta-asian ratkaisemisesta tai palkkiota koskevan suosituksen antamisesta. Erottamista tai seuraamusmaksun määrittämistä koskeva tieto poistetaan kymmenen vuoden, varoitusta koskeva tieto kuuden vuoden, huomautusta koskeva tieto ja tieto siitä, ettei seuraamusta ole määrätty, kolmen vuoden kuluttua valvontalautakunnan ratkaisun antamisesta. Palkkioriiita-asiaa koskeva tieto poistetaan kolmen vuoden kuluttua suosituksen antamisesta.

Julkisesta päiväkirjasta ei kuitenkaan poisteta tietoja edellä todetun määräajan kuluttua, jos asianajajasta on päiväkirjassa uudempi tieto, jota ei vielä voitaisi poistaa. Päiväkirjassa olevalla tiedolla sellaisesta valvonta-asiaa, jossa asianajajalle ei ole määrätty kurinpidollista seuraamusta, ei ole tiedon poistamista estävää vaikutusta. Sama koskee palkkioriiita-asian ratkaisua, jolla ei ole suositettu palkkion alentamista, ei olisi tiedon poistamisen estävää vaikutusta.

Julkinen ratkaisuseloste

Valvontalautakunnan on laadittava jokaisesta valvonta-asian ratkaisusta ja palkkioriiita-asiaa annettua suosituksesta lyhyt seloste, joka on julkinen asiakirja ja pyynnöstä jokaisen saatavilla Asianajajaliitosta. Asianajajaliitolla on myös mahdollisuus tarvittaessa saattaa seloste julkisuuteen. Selosteen on tarkoitus olla lyhyt kuvaus asiasta ja siinä annettua ratkaisusta. Se laaditaan siten, ettei siitä ilmene viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain tai asianajajan salassapitovelvollisuuden perusteella salassa pidettäviä tietoja.

Selosteesta on käytävä ilmi asianimike, ratkaisun antamispäivä, sen asianajajan ja palkkioriiita-asioissa myös asianajajayhtiön nimi, jota asia koskee, pääpiirteittäinen selostus asiasta ja ratkaisun perusteluista, lainkohdat, asianajajayhdistyksen sääntöjen kohdat ja ne hyvää asianajajatapaa koskevat ohjeet, joita asiassa on sovellettu, lopputulos ja ratkaisukokoonpanoon kuuluneiden nimet ja asema. Lisäksi selosteesta on ilmentävä, onko asiassa äänestetty, ja selosteeseen

on myös liitettävä eri mieltä olleiden jäsenten kannattama lopputulos. Julkinen ratkaisuseloste on luonteeltaan informatiivinen eikä sitä säilytetä kauempaa kuin ratkaisua koskeva tieto on merkittynä julkiseen päiväkirjaan.

5 MUUTOKSENHAKU

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklan mukaiseen oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin kuuluu, että valvontamenettelyssä annettu ratkaisu on voitava saattaa tuomioistuimen tutkittavaksi. Euroopan neuvoston lokakuussa 2000 antaman suosituksen (Recommendation No. R(2000)21) mukaan asianajajajärjestöjen kurinpidollisen menettelyn tulee täyttää Euroopan ihmisoikeussopimuksen määräykset ja periaatteet.

Oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä koskevan vaatimuksen mukaisesti lain 10 §:n 1 momenttia muutettiin siten, että asianajajalla on aina, kun hänelle on määrätty kurinpidollinen seuraamus, oikeus valittaa valvontalautakunnan tai sen jaoston päätöksestä Helsingin hovioikeuteen. Julkisella oikeusavustajalla, joka ei ole asianajajayhdistyksen jäsen on, ilman nimenomaista säännöstäkin samanlainen muutoksenhakuoikeus.

Oikeuskanslerilla on oikeus hakea muutosta valvonta-asioissa annettuihin valvontalautakunnan tai sen jaoston päätöksiin. Muutoksenhaku-oikeuden toteuttamiseksi kaikki valvonta-asioissa annettavat päätökset toimitetaan tiedoksi oikeuskanslerille.

Kantelijalla ei ole valitusoikeutta, koska valvonta-asian käsittelyn tarkoituksena on selvittää, onko asianajaja kantelussa tarkoitettussa tilanteessa toiminut häntä velvoittavien ammattieettisten normien mukaisesti. Käsittelyssä ei tutkita kantelijan asianajajaan kohdistamia vahingonkorvaus- tai muita vaatimuksia, kuten esimerkiksi rangaistusvaatimusta. Koska kantelijan oikeus asemaan kohdistuvat vaatimukset on ratkaistava yleisessä tuomioistuimessa, ei kantelija ole asianosainen valvontalautakunnan käsitellessä valvonta-asiaa.

Helsingin hovioikeudelle osoitettu valituskirjelmä on toimitettava Asianajajaliitolle. Liiton hallituksen on annettava lausuntonsa valituksen johdosta hovioikeudelle sekä oikeuskanslerin että kurinpidollisen seuraamuksen saaneen asianajajan ollessa valittajana. Hovioikeuden on valitusta käsiteltäessä varattava oikeuskanslerille, asianajajayhdistykselle ja kantelijalle tilaisuus tulla kuulluksi valituksen johdosta ja tarvittaessa esittää sellaista todistelua ja muuta selvitystä, jonka voidaan olettaa vaikuttavan valituksen ratkaisemiseen.

Martti Ojala

Tapausselostuksia

Oikeusministeriön vahvistamien Asianajajaliiton sääntöjen 52 §:n 1 momentin mukaan valvontalautakunnan on annettava vuosittain kertomus, jossa on tilastotietojen lisäksi lyhyesti selostettava periaatteellisesti merkittävien valvonta-asioiden vaiheet ja ratkaisun perusteet tarpeellisin osin. Kertomukseen voidaan ottaa muitakin tietoja lautakunnan käsittelemistä asioista ja hallituksen toimenpiteistä asianajajien valvonnassa.

Valvontalautakunnalla on mahdollisuus tarvittaessa saattaa valvonta- tai palkkioriiita-asiasta tehtyä ratkaisua koskeva seloste julkisuuteen myös muulla tavalla (HE 54/2004 s. 39). Käytännössä lautakunta on määrännyt periaatteellisesti merkittävistä ja yleiseltä kannalta mielenkiintoisista tapauksista laatimansa referaatin julkaitavaksi Defensor Legis -lehdessä ja internetissä liiton jäsensivuilla. Tässä valvontakertomuksessa on Defensor Legis -lehdessä julkaistujen tapausselostusten lisäksi referoitu muitakin periaatteellisesti merkittäviä kertomusvuoden aikana tehtyjä päätöksiä.

I ASIANAJAJAN LASKUTUS

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 23 § 1 momentissa on määrätty, että asianajajan palkkion tulee olla määrältään kohtuullinen. Kurinpitolautakunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että

asianajajan tulee säännöksen 2 momentin mukaan oma-aloitteisesti ilmoittaa asiakkaalle mahdollisuudesta saada palkkioerimielisyys ratkaistavaksi asianajajalain mukaisessa välimiesmenettelyssä.

Valvontalautakunta ja hallitus ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että viime vuosina asianajajan laskutusta koskevat kantelut ovat lisääntyneet. Niissä on moitittu asianajajaa kohtuuttoman korkeasta laskutuksesta tai muista laskutusmenettelyyn liittyvistä seikoista. Vuonna 2004 palkkioriiita-asiain välimiesmenettelyssä oli asianajajan palkkiota alennettu muutamissa tapauksissa poikkeuksellisen paljon. Vuonna 2005 valvontalautakunta on antanut 24 suositusta (32 %) palkkion alentamisesta asiallisesti ratkaisemassaan 74 palkkioriiita-asiassa. Välimiesmenettelystä luopuminen ja siirtyminen suositusmenettelyyn ei näytä ratkaisevasti alentaneen vireille tulleiden palkkioriiita-asioiden lukumäärää. Liiton hallitus on jo muutaman edellisen vuoden aikana oma-aloitteisesti saattanut vireille kurinpitomenettelyn välimiesoikeudessa vastaajana ollutta asianajajaa kohtaan, mikäli välimiesoikeus on katsonut hänen laskunsa huomattavan suureksi, vaikka asiassa kantajana/kantelijana esiintynyt taho ei olisi itse vaatinutkaan selvitetäväksi asianajajan laskutusmenettelyn hyvän asianajajatavan mukaisuutta. Valvontalautakunta on vuonna 2005 omaksunut käytännön, jonka mukaan kaikki ne tällaisissa palkkioriiita-asioissa tehdyt päätökset, joissa palkkiota on suositettu alennettavaksi, on saatava puheenjohtajiston ja liiton hallituksen tietoon sen arvioimiseksi, tuleeko

hallituksen yleisvalvontavelvollisuutensa nojalla saattaa annetun suosituksen johdosta vireille myös valvonta-asia.

Jo ennen kertomusvuotta kurinpitolautakunta oli pitänyt mahdollisena sitä, että asianajajan voidaan määrätyissä tilanteissa katsoa menettelleen normaalia korkeamman laskutuksensa vuoksi hyvän asianajajatavan vastaisesti, vaikka palkkion alentamista koskeva kanne olisikin välimiesmenettelyssä hylätty (ks. vuoden 2000 valvontakertomus ss. 37–39 ja Defensor Legis 2/2001 s. 359).

Valvontalautakunta painottaa, että kohtuuton laskutusmenettely on lisäksi omiaan vähentämään yleistä luottamusta arvostusta koko asianajajakuntaa kohtaan (TO 2 § 2).

Mikäli kurinpitolautakunta on havainnut asianajajan menetelleen hyvän asianajajatavan vastaisesti selvästi kohtuuttoman korkealla laskutuksellaan, lautakunta on pääsääntöisesti määrännyt hänelle kurinpidolliseksi seuraamukseksi varoituksen. Seuraavassa käsitellään merkittävimpiä vuonna 2005 tehtyjä ylilaskutusta ja laskutusmenettelyä koskeneita valvontalautakunnan ratkaisuja.

Valvontalautakunnan toimivalta palkkioriiita-asiaassa

[1] Asianajaja oli toiminut hakijan vanhempien kuolinpesissä pesänselvittäjänä ja -jakajana. Palkkioriiita-asian hakija piti asianajajan pesänselvityksestä aiheutunutta laskua kohtuuttomana.

Valvontalautakunta oli havainnut, että pesänselvitys oli kesken. Koska asianajaja ei ollut vielä pesänselvittäjänä tehnyt sellaista tilitystä, joka oli tehtävä toimeksiannon päättyessä, ja koska perinnönjako oli tekemättä, valvontalautakunta oli katsonut, että oli ennenaikaista tutkia asianajajan laskutuksen kohtuullisuutta. Tämän vuoksi valvontalautakunta jätti hakemuksen *tutkimatta* (*Valvontalautakunnan 2. jaosto 22.11.2005 § 7*).

Palkkio. Lasku. Palkkion kohtuullisuus. Laskun yksilöiminen TO 23 §. TO 28.

[2] Asianajaja oli toimittanut perunkirjoituksen kantelijan isän jälkeen. Kantelussa oli ollut kysymys

asianajajan laskun kohtuuttomuudesta ja palkkioerittelyn toimittamisesta kantelijalle. Välimiesoikeus on asiaan liittyvässä palkkioriiita-asiaassa alentanut asianajajan laskutusta 2 928 eurosta 2 440 euroon.

Laskutus tässä tapauksessa ei ollut perustunut aikaveloitukseen. Kuitenkin arvioitaessa palkkion kohtuullisuutta yhtenä arviointiperusteena oli pidettävä toimeksiannon vaatimaa ajankäyttöä. Perunkirjoitukseen oli kantelijan mukaan kulu- nut aikaa vain noin 40 minuuttia. Pesässä oli ollut kolme osakasta. Vainajan omaisuus oli muodostunut neljän talletustilin rahavaroista ja osakehuoneistosta. Pesän vähennykset olivat muodostuneet hautaus- ja perunkirjoituskuluista. Pesän säästö oli ollut noin 380 000 euroa. Asiakirjoista asianajaja oli hankkinut ainoastaan sukuselvityksen.

Valvontalautakunta oli katsonut, että toimeksiannon hoitaminen ei ollut voinut vaatia ainakaan enempää kuin 7 tunnin ajankäytön. Palkkio oli selvästi liiallinen ottaen huomioon toimeksiannon hoitamisen vaatima aika ja se, että kysymyksessä oli ollut erittäin yksinkertainen perunkirjoitus.

Asianajaja oli toimittanut kantelijalle laskun, jossa oli eritelty toimenpiteet, mutta ei palkkioveloituksia toimenpiteittäin. Asianajaja oli toimittanut sen kantelijalle vasta kantelijan sitä pyydettyä. Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 28 §:n mukaan asianajolaskussa on tarpeen mukaan yksilöitävä asiassa suoritettujen toimenpiteet sekä erikseen mainittava asian aiheuttamat suoranaiset kulut. Sitä, miten toimenpiteiden yksilöinti on tarpeen toimittaa, ei ole ohjeissa tarkemmin määritelty. Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajajan on harkitessaan yksilöinnin tarpeellisuutta ja tapaa arvioitava toimeksiantoja yksittäistapauksittain ja erityisesti ottaen huomioon päämiehen etu. Pelkästään toimenpideluettelo ja laskun kokonaissummaan perustuva erittely voi olla perusteltu pienheikoissa ja arvoltaan tavanomaiseen palkkioon perustuvissa toimeksiannoissa. Sen sijaan lukuisia toimenpiteitä sisältävässä laskutuksessa tai toimenpiteisiin nähden korkeissa palkkiolaskutuksissa laskutusperusteiden kohtuullisuuden arviointi edellyttää joko toimenpidekohtaisten palkkioiden tai ajankäytön erittelyä. Tällainen asianajajan tulee toimittaa päämiehelleen pyytämättä. Ottaen tässä tapauksessa huomioon toimen-

piteitten vaatiman ajankäytön suhteessa siitä laskutettuun korkeaan palkkioon valvontalautakunta oli katsonut, että asianajajan olisi tullut eritellä palkkio toimenpidekohtaisesti. Kurinpidollisena seuraamuksena asianajajalle *huomautus (Valvontalautakunnan täysistunto 28.1.2006 § 15)*.

[3] Asianajaja oli laatinut kantelijan puolesta 10.5.2002 päivätyin korkeimmalle oikeudelle osoitetun hakemuksen lainvoiman saaneen tuomion purkamisesta, jossa hän oli pyytänyt, että korkein oikeus purkaa käräjäoikeuden 8.10.1996 ja hovioikeuden 13.5.1997 antamat tuomiot sekä korkeimman oikeuden päätöksen 30.10.1997 valitusluvan hylkäämisestä tasa-arvolain mukaisessa riita-asiassa ja palauttaa asian käsiteltäväksi uudelleen käräjäoikeuteen. Asianajajan toimittua korkeimmalle oikeudelle sen pyytämän lisäselvityksen, korkein oikeus jätti 29.10.2003 purkuhakemuksen tutkimatta myöhään tulleen siltä osin kuin siinä oli asiallisesti ottaen vaadittu lainvoiman saaneen tuomion purkamista kanteluteitse käräjätuomarin menettelyvirheen vuoksi, ja siltä osin kuin hakemuksessa vaadittiin tuomion purkamista sillä perusteella, ettei kantelijan sijasta tuntiopettajaksi palkatulla henkilöllä ollut muodollista kelpoisuutta tehtävään. Muilta osin korkein oikeus oli hylännyt hakemuksen, koska sen tueksi esitetyt seikat eivät olleet sellaisia, joiden perustella hovioikeuden tuomio olisi ollut oikeudenkäymiskaaren 31 luvun 7 §:n säännösten nojalla purettavissa.

Valvontalautakunta oli todennut, että purkuhakemus oli kutakuinkin puolelta osaltaan perusteeton, koska kaksi sen perusteista oli ollut sen tekohetkellä jo vanhentuneita. Valvontalautakunta oli katsonut, että kolmannen perusteiden osalta, joka käsitti purkuhakemuksesta myös noin puolet, hakemus oli tehty ajoissa ja että asianajaja oli menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti jättäessään kantelijalle selvittämättä laskuaan koskevan palkkioriiita-asian välimiesmenettelyn. Seuraamukseksi asianajajalle määrättiin *huomautus*.

Asianajotoimisto laskutti asiassa palkkiona ja kulukorvauksena arvonlisäveroineen 2 907,01 euroa.

Valvontalautakunta totesi asiaan liittyvässä palkkioriiita-asiassa, että se osa purkuhakemuksesta, jonka osan korkein oikeus totesi myöhään

tehdyksi ja joka osa koski noin puolta purkuhakemuksesta, ei ole ollut hakijan oikeuksien turvaamiseksi tarpeen. Tämän turhan osan osuudeksi valvontalautakunta totesi palkkiosta 880 euroa ja siihen lisättävän arvonlisäveron 193,60 euroa eli yhteensä 1 073,60 euroa. Sen sijaan laskussa esitetyt muut palkkio- ja veloituskulut valvontalautakunta totesi aiheellisiksi. Valvontalautakunta *suositti* laskun alentamista 1 833,41 euroon, joka sisältää arvonlisäveron (*Valvontalautakunnan 1. jaosto 29.4.2005 (§§ 10-11)*).

[4] Asianajaja oli toimittuaan palkkioriiita-asian hakijan isän edunvalvojana ennen tämän kuolemaa laskuttanut tämän perunkirjoitus- ja pesänselvityskuluina 10 060 euroa, mikä määrä oli sisältänyt kulut ja arvonlisäveron. Hakija oli vaatinut laskutuksen kohtuullistamista.

Asianajotoimiston laskussa oli mainittu ne toimenpiteet, joihin laskun mukainen 8 000 euron määräinen palkkio oli perustunut. Palkkiota ei kuitenkaan ollut eritelty toimenpidekohtaisesti tai eri toimenpiteisiin käytetyn ajan perusteella. Laskussa mainituista toimenpiteistä merkittävän osan muodostivat perunkirjoitukseen liittyvät toimenpiteet.

Valvontalautakunta oli katsonut, että laskussa eriteltyjen toimenpiteiden määrä ja luonne huomioon ottaen niistä laskutettu kokonaispalkkio oli kohtuuton, vaikka sen määrästä olisi-kin sovittu. Valvontalautakunta piti kohtuullisena palkkiona laskusta ilmenevistä toimenpiteistä 5 000 euroa ilman arvonlisäveroa ja kulukorvauksena 300 euroa. Palkkiota *suositettiin* alennettavaksi 5 000 euroon, mihin määrään oli lisättävä kulut ja arvonlisävero (*Valvontalautakunnan 1. jaosto 29.4.2005 § 22*).

[5] Asianajaja oli avustanut hakijaa avioerossa ja siihen liittyneissä asioissa sekä kirjallisen toimeksiantannon perusteella pesänjakajan hakemisessa ja omaisuuden osituksessa / erottelussa. Hakija irtisanoi kirjallisen toimeksiantosopimuksen päättymään vaiheessa, jossa omaisuuden ositusta / erottelua ei ollut vielä saatu kahta vastapuolen kanssa käytyä neuvottelua valmiimmaksi.

Hakija oli moittinut asianajajaa siitä, että pesänjakajan hakemuksen tekeminen oli ollut aiheetonta ja että asianajotoimiston kahdesta laskusta jälkimmäinen oli perusteeton, koska

ensimmäiseen laskuun, jonka hakija oli suorittanut, sisältyneet toimet olivat olleet riittävät.

Kirjallisen toimeksiantosopimuksen mukaan asianajajan laskutus perustui osaksi toimenpidekohtaiseen sosiaalisiin perustein alennettuun aikaveloitukseen ja osaksi saavutettavan etuuden perusteella määräytyvään provisio-osuuteen. Kantelija katsoi, että toimeksiantosopimus oli provisio-osuuden osalta epäselvä ja kohtuuton hakijaa kohtaan, sekä pyysi toimeksiantosopimuksen toteamista kaikilta osin lakanneeksi.

Valvontalautakunta oli todennut, että hakijan etu olisi vaatinut asian sovinnollisen ratkaisun mahdollisuuden selvittämistä ennen pesänjakajan hakemista ja että asianajaja oli toiminut hyvän asianajajatavan vastaisesti jättäessään tämän sovintomahdollisuuden selvittämättä.

Valvontalautakunta oli todennut laskujen mukaiset toimet muilta kuin pesänjakajan hakemista koskevilta osin tarpeellisiksi ja veloitukset kohtuullisiksi sekä aikaveloitukseen perustuneen jälkimmäisen laskun lisäksi kirjallisen toimeksiantosopimuksen mukaiseksi.

Valvontalautakunta oli todennut edelleen, että asianajajalla on, milloin erityistä aihetta ilmenee, oikeus sopia palkkioksi erityinen hyvitys siinä tapauksessa, että tarkoitettu tulos saavutetaan (*pactum de palmario*).

Koska hakija oli irtisanonut toimeksiantosopimuksen päättymään ilman, että ositusta / omaisuuden erottelua oli ehditty saada aikaan, valvontalautakunta oli todennut tällaista tapausta varten toimeksiantosopimuksessa sovitun ehdon tarkoittavan 36 000 euron arvonlisäverotonta lisäpalkkiota, jonka se oli katsonut toteutuessaan kohtuuttomaksi.

Valvontalautakunta oli todennut kantelijan olleen toimeksiantosopimuksen tehdessään avioeron sekä oman että lapsiensa toimeentulon aiheuttamien huolien rasittama. Tässä asiassa tällaisissa oloissa provisioon perustuvalla lisäpalkkiolle ei ollut erityistä aihetta, jonka vuoksi asianajajan laskutusmenettely oli ollut hyvän asianajajatavan vastaista. Asianajajalle määrättiin seuraamukseksi *varoitus*.

Asiaan liittyvässä palkkiorita-asiassa valvontalautakunta oli *suositannut* jälkimmäistä laskua alennettavaksi 708,50 eurolla, mikä sisälsi arvonlisäveron (*Valvontalautakunnan 1. jaosto 13.6.2005 §§ 3-4*).

[6] Kantelijat olivat moittineet liiton jäsenyydestä aikaisemmin erotetun entisen asianajajan toimintaa pesänselvittäjänä ja -jakajana kuolinpesässä, jonka osakkaita he olivat kahden muun henkilön ohella. Liiton hallituksen asettama välimiesoikeus oli alentanut tehtävästä veloitetta palkkiota noin 3 200 eurolla, eli noin 25 prosenttia.

Valvontalautakunta oli katsonut asianajajan menetelleen hyvän asianajajatavan vastaisesti, koska tämä ei ollut toimittanut kantelijoiden tietoon kaikkea vastapuolina olleiden osakkaiden hänelle toimittamaa aineistoa. Lisäksi valvontalautakunta oli pitänyt tehtävästä laskutettua määrää kohtuuttoman korkeana. Entinen jäsen olisi ansainnut kurinpidolliseksi seuraamukseksi *huomautuksen*, mikäli hän vielä olisi ollut Suomen Asianajajaliiton jäsen (*Valvontalautakunnan 1. jaosto 26.8.2005 § 9*).

[7] Asianajaja oli toiminut kuolinpesien pesänselvittäjänä. Palkkiorita-asiassa hakijoina olleet kuolinpesien osakkaat olivat katsoneet, että asianajajan kuolinpesään kuuluvan kiinteistön myynnistä palkkiona laskuttama 8 853,09 euroa oli kohtuuton. Kiinteistö oli annettu kiinteistönvälitystoimiston myytäväksi ja kiinteistönvälitystoimiston myyntipalkkio oli ollut 4 527,87 euroa. Lisäksi asianajaja oli laskuttanut muun muassa myyntiasiansa käymästään kirjeenvaihdosta ja kauppakirjan allekirjoittamisesta aiheutuneista kilometrikorvauksista.

Valvontalautakunta oli havainnut, että asianajaja oli pesänselvitykseen ja perinnönjakoon liittyvistä toimenpiteistään laskuttanut arvonlisäverottomana palkkionaan 7 410 euroa. Samaan ajanjaksoon oli kohdistunut myös kiinteistön myyntiä koskeva lasku, jossa hän oli laskuttanut arvonlisäverottomana palkkionaan 8 853,09 euroa. Valvontalautakunta oli havainnut, että kiinteistö oli ollut kiinteistönvälittäjällä myynnissä ja että välittäjä oli ottanut vastuulleen ja huolehtiakseen kiinteistön markkinoinnista ja että välityspalkkio sisälsi kaikki markkinointi- ym. kulut. Kiinteistönvälittäjä oli perinyt omista toimenpiteistään 4 527,87 euroa, jotka asianajaja oli lisännyt kuluina laskuunsa.

Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajajan kiinteistön myynnistä perimä palkkio oli kohtuuton, kun otettiin huomioon se, että hän

oli laskuttanut palkkiota erikseen sekä kuolinpesän pesänselvityksestä ja perinnönjaosta että samanaikaisesta kiinteistön myymisestä, minkä oli kuitenkin suorittanut toinen.

Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajalla oli ollut oikeus saada palkkio kiinteistöön myyntiin liittyvistä omista toimenpiteistä. Valvontalautakunta arvioi toimeksiannon hoitamiseen ja kiinteistön myymiseen käytetyn ajan vähintään kahdeksaksi tunniksi, miltä olin valvontalautakunta piti kohtuullisena palkkiona 1 120 euroa lisättynä arvonlisäverolla. Määrään oli lisättävä laskusta ilmenneet kulut ja arvonlisävero.

Valvontalautakunta *suositti* asianajajan 10 800,77 euron määräistä kiinteistön myynnistä aiheutunutta palkkiota alennettavaksi 1 366,40 euroon (molemmat summat sisältävät alv:n). Kohtuullisen laskutuksen kokonaismääräksi kuluineen ja arvonlisäveroineen jäi näin ollen 7 140,75 euroa (*Valvontalautakunnan 2. jaosto 8.3.2005 § 20*).

Valvontalautakunta katsoi valvonta-asiassa, että asianajajan esittämä 10 800,77 euron määräinen palkkiolasku kiinteistön myynnistä tilanteessa, jossa kiinteistövälittäjä on huolehtinut varsinaisesta myynnistä ja veloittanut tästä 4 527,87 euroa, oli ollut kohtuuton ja palkkion määräämisperusteiden vastainen huomioon ottaen tehdyn työn määrä ja laatu. Seuraamukseksi valvontalautakunta määräsi *varoituksen* (*Valvontalautakunnan 1. jaosto 26.8.2005 § 31*).

[8] Asianajaja oli hoitanut päämiehensä useampaa eri toimeksiantoa. Palkkioriiita-asian välimiesoikeus oli määrännyt asianajajan 19 863,79 euron (sis. alv) suuruista laskutusta alennettavaksi 11 754,70 euroon (sis. alv).

Valvontalautakunta oli havainnut, että asianajajan 19 863,79 euron suuruista laskutusta on alennettu 8 109,09 euroa. Palkkiota oli näin välimiesmenettelyssä alennettu 40 %. Valvontalautakunta oli havainnut, että asianajajan laskutettava palkkio ei ollut kohtuullinen. Asianajaja oli menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti laskuttaessaan palkkionsa, jota sittemmin oli merkittävästi alennettu. Kurinpidolliseksi seuraamukseksi hänelle määrättiin *huomautus* (*Valvontalautakunnan 2. jaosto 8.3.2005 § 29*).

[9] Asianajaja oli hoitanut erään perunkirjoituksen ja laskuttanut siitä palkkiona ilman arvonlisäveroa 2 549,00 euroa. Hän oli hoitanut myös samana asiaan liittyvän testamentin tiedoksiannon, josta hän oli laskuttanut palkkiona ilman arvonlisäveroa 775 euroa.

Valvontalautakunnan 1. jaosto oli 29.11.2004 (§ 11) suosittanut perunkirjoitusta koskeneen laskun palkkion alentamista 1 200 euroon, eli palkkiota tulisi tämän mukaisesti alentaa 1 349 euroa. Alennus oli noin 53 prosenttia laskun määrästä. Testamentin tiedoksiannosta laskutettu palkkio oli katsottu kohtuulliseksi. Koska perunkirjoitusta koskeneen palkkion kohtuullisena pidetty määrä oli ollut selvästi alkuperäistä laskutusta pienempi, liiton hallituksen puheenjohtajisto päätti 1.2.2005 saattaa omasta aloitteestaan vireille asianajajaa koskevan valvonta-asian.

Valvontalautakunta oli suosittelut palkkion alentamista yli 50 prosentilla. Palkkio ei siten ollut hyvää asianajajatapaa koskevissa ohjeissa edellytetyllä tavalla kohtuullinen, mistä syystä asianajajalle määrättiin kurinpidollisena seuraamuksena *huomautus* (*Valvontalautakunnan 2. jaosto 1.6.2005 § 27*).

Asianajajakunnan arvon alentaminen. TO 2 §.

[10] Asianajaja oli toiminut kotiseutuyhdistyksen puheenjohtajana ja taloudenhoitajana. Asianajaja oli asianajajana laatinut laskun, joka ei ollut koskenut asianajotoimeksiannon hoitamista, vaan lähinnä osuutta yhdistyksen kotiseutulehden tuotosta. Valvontalautakunta katsoi, että tällaisen laskun laatiminen asianajajana saattoi alentaa asianajajakunnan arvoa ja vähentää luottamusta asianajajakuntaan, minkä vuoksi asianajaja oli menetellyt laskun laatiessaan hyvän asianajajatavan vastaisesti. Seuraamukseksi hänelle määrättiin *huomautus* (*Valvontalautakunnan täysistunto 16.12.2005 § 6*).

[11] Asianajaja oli toiminut kuolinpesien pesänjakajana. Kuolinpesien osakkaina olleet kantelijat olivat moittineet asianajajaa siitä, että tämä oli muun muassa laskuttanut kohtuuttoman suuren palkkion ja jakanut laskunsa totuutta vastaamattomalla tavalla oman kiinteistönväli-

tyksensä ja asianajotoimiston kesken ja käyttäytynyt epäasianmukaisesti.

Valvontalautakunta oli havainnut, että asianajaja oli jakanut hoitamiinsa toimeksiantoihin liittyvät laskut todellista asiointilaa vastaamattomalla tavalla siten, että kiinteistön kauppaan liittyvän laskun määrä oli ollut liiallinen, jotta kaupasta menevät verot pienentyisivät, ja perinnönjakoon liittyvä lasku oli ollut liian pieni. Vaikka asianajaja oli saanut kuolinpesien osakkaiden suostumukset tälle menettelylle ja vaikka se oli tehty osakkaiden etua silmällä pitäen, valvontalautakunta oli katsonut, että menettelyä ei voida pitää asianmukaisena. Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajaja oli menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti laatiessaan laskun, joka ei ollut sisällöltään totuudenmukainen, vaikka hänellä on ollut menettelyyn osakkaiden lupa. Valvontalautakunta oli myös havainnut, että asianajajan käyttämä kieli ei ollut kaikilta osin ollut asianmukaista. Kurinpidolliseksi seuraamukseksi hänelle määrättiin *huomautus*.

Valvontalautakunta oli lisäksi havainnut, että asianajaja oli toimeksiannon hoitamisen yhteydessä myynyt omistamansa kiinteistöväilytyshyöntein kautta kuolinpesään kuuluneen kiinteistön. Koska menettelyssä saattoi tältä osin olla kysymys kielletystä asianajotoiminnan sirpaloimisesta, valvontalautakunta oli saattanut tämän asian liiton hallituksen tietoon mahdollisia toimenpiteitä varten (*Valvontalautakunnan 2. jaosto 8.3.2005 § 2*) (ks. Jakso VII, tapaus 5).

Tiedonantovelvollisuus. TO 21 §.

[12] Asianajaja oli toiminut kantelijan avustajana lapsen elatusapua ja tapaamisoikeutta koskevassa asiassa. Kantelija oli moittinut häntä siitä, että vaikka maksettavasta palkkiosta oli sitovasti sovittu, asianajaja oli perinyt 2 000 euroa suuremman summan palkkiona. Edelleen kantelija moitti siitä, että asianajaja oli pyytänyt asiassa palkkioennakkoa ilman, että asiasta olisi etukäteen sovittu. Asianajaja oli kertonut ilmoittaneensa kantelijalle palkkioidensa määräytymisperusteet sekä suuntaa antavan kustannusarvion. Edelleen hän oli kertonut alunperin informoineensa kantelijaa siitä, että hän tulee vaatimaan asiassa palkkioennakkoita.

Valvontalautakunta oli todennut, että asianajaja oli kirjeenvaihdossa kantelijan kanssa ilmoittanut asian hoitamista koskevan, itseään sitovan hinta-arvion. Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajaja oli laiminlyönyt informoida päämiestään siitä, että hänen palkkioveloituksensa oli ylittänyt hänen antamansa hinta-arvion. Asianajajan olisi tullut jo ennen hinta-arvion ylitymistä informoida kantelijaa sanotusta seikasta. Tällöin kantelijalla olisi ollut mahdollisuus ottaa kantaa siihen, haluaako hän jatkaa asian hoitamista huolimatta kustannusarvion ylityksestä. Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajaja oli laiminlyönyt hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 21 §:n 1 momentin tarkoittaman tiedonantovelvollisuutensa.

Sen sijaan valvontalautakunta ei ollut havainnut, että palkkion määrästä olisi sitovasti sovittu tai että asianajaja ei olisi toimeksiantoa vastaanottaessaan informoinut kantelijaa siitä, että tulee vaatimaan myös palkkioennakkoa asiassa. Tältä osin asianajaja ei ollut menetellyt velvollisuksiensa tai hyvän asianajajatavan vastaisesti. Kurinpidolliseksi seuraukseksi määrättiin *huomautus* (*Valvontalautakunnan 1. jaosto 9.12.2005 § 3*).

Tiedonantovelvollisuus. Palkkion kohtuullisuus. TO 21 §. TO 23 §.

[13] Asianajaja oli suorittanut kuolinpesän osakkaiden pyynnöstä perinnön osajaon, laatinut kuusi kauppakirjaa, hakenut kuusi päätöstä maistraatista yhden pesänosakkaan ollessa alaikäinen sekä suorittanut lopullisen perinnönjaon. Hän oli lisäksi toiminut asiamiehenä toimenpiteissä edustaen pääosaa osakkaista. Asianajaja oli laiminlyönyt kysyttäessä selkeästi ilmoittaa toimeksiannon eri vaiheiden kustannukset ja sisällyttää osajaon osalta perityn palkkion palkkion lopulliseen palkkio- ja kululaskelmaan. Kurinpidolliseksi seuraamukseksi määrättiin *huomautus*.

Asianajajan palkkiolaskun määrä koko toimeksiannosta oli ollut 14 610,47 euroa, josta palkkion osuus arvonnäveroineen oli 13 761,60 euroa ja kulujen osuus oli 848,87 euroa. Kolme kuolinpesän 15 osakkaasta oli asiaan liittyvässä palkkioriidassa paljoksunut asianajajan esittämän laskun määrää. Perukirjassa perinnönjakoon oli varattu 1 500 euroa, minkä osakkaat

olivat katsoneet suurin piirtein riittävän jaon kustannuksiin. Hakijat olivat huomauttaneet, että asianajaja ei ollut osallistunut kiinteistöjen myyntineuvotteluihin, kauppakirjat olivat olleet sisällöltään yksinkertaisia ja heidän nähdäkseen asianajaja oli tahallaan pitkittänyt jakoa, mikä oli osaltaan lisännyt kustannuksia.

Valvonta-asian yhteydessä lautakunta oli todennut, ettei asianajaja ollut pitkittänyt jakoa sen ollessa monivaiheinen. Lautakunta kuitenkin katsoi, että palkkio- ja kululasku oli toimeksiantoon nähden liian suuri, jonka vuoksi palkkioriihi-asiassa sitä suositettiin alennettavaksi 8 000 euroon (*Valvontalautakunnan 3. jaosto 17.2.2005 §§ 12-13*).

Huolimattomuus. TO 21 §.

[14] Asianajaja oli avustanut päämiestään edunvalvojan vapauttamista koskevassa asiassa. Päämiehelle oli myönnetty asiassa oikeusturvaetu.

Kantelijana oleva vakuutusyhtiö, jolle asianajaja oli lähettänyt asiaa koskevan laskun, oli moittinut asianajajaa siitä, että hän oli sisällyttänyt laskuunsa kirjallisen vastauksen laatimisen ja lähettämisen käräjäoikeudelle sekä esiintymisen käräjäoikeudessa, vaikka hän ei ollut suorittanut näitä toimenpiteitä. Myöhemmin hän oli lähettänyt vakuutusyhtiölle korjatun laskun, jossa esiintymisen käräjäoikeudessa oli muutettu päämiehen valmennukseksi käräjäoikeuden istuntoa varten. Asianajaja oli kertonut, että kirjallisen vastauksen rungon laati hänen päämiehensä itse, mutta asianajaja oli stilisoitunut ja muuttanut sitä. Asianajajan laatiman vastausversion jälkeen hän oli yhdessä päämiehensä kanssa laatinut lopullisen vastauksen, jonka päämies oli allekirjoittanut.

Valvontalautakunta oli katsonut, että molempien edellä mainittujen toimenpiteiden osalta asianajaja oli kantelijayhtiölle lähettämässään laskussa antanut tekemistään toimenpiteistä virheellisen kuvan. Valvontalautakunta korosti, että koska kyse oli asianajolaskusta, jonka perusteella kantelijayhtiö joutui arvioimaan mm. palkkion kohtuullisuuden, asianajajan huolellisuusvelvollisuuden noudattamisvaatimus korostuu. Valvontalautakunta oli katsonut asianajajan menettelleen velvollisuksiensa ja hyvän asianajajataavan vastaisesti ja määräsi hänelle *varoituksen* (*Valvontalautakunnan 1. jaosto 9.12.2005 § 23*).

Kohtuullinen maksuaika

[15] Asianajaja oli lähettänyt päämiehensä oikeudenkäyntikulusaatavasta, jonka hovioikeus oli tuominnut, tuomion antopäivää seuraavana päivänä 2.12.2004 maksuvaatimuskirjeen uhallla, että mikäli maksua ei tapahdu 10.12.2004 mennessä, se peritään ulosottoteitse.

Kantelija, joka kertoi saaneensa tiedon hovioikeuden tuomiosta vasta kaksi päivää asianajajan maksukehotuksen saamisen jälkeen, moitti asianajajaa siitä, että tämä ei ollut antanut hänelle riittävää kahden viikon maksuaikaa ja että tämä oli uhannut häntä maksupäivän jälkeisellä ulosotolla sekä että tämä ei ollut eritellyt maksukehotuksessa arvonlisäveron osuutta laskun määrästä. Hovioikeus oli määrännyt koron alkavaksi oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 §:n momentin perusteella kuukauden kuluttua tuomion antamisesta.

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 34 §:n 1 momentin mukaan asianajajan on ennen oikeudellisiin toimiin ryhtymistä annettava vastapuolelle riittävä harkinta-aika ja tilaisuus asiansovinnolliseen selvittämiseen. Valvontalautakunta oli katsonut, että ulosottoimet ovat täytäntöönpanokelpoisen saatavan perintäasiassakin ohjeen tarkoittamia oikeudellisia toimia.

Valvontalautakunta oli todennut lainsäätäjän tarkoittaneen oikeudenkäyntikulusaatavan kohtuulliseksi maksuajaksi yhden kuukauden ja että asianajajan maksuvaatimuksessa kantelijalle jäi tuomiosta tiedon saatuaan enintään viiden ja maksuvaatimuksesta enintään seitsemän päivän maksuaika.

Saatavien perinnästä annetun lain 4 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan perinnässä ei saanut aiheuttaa velalliselle kohtuuttomia eikä tarpeettomia kuluja eikä tarpeetonta haittaa. Valvontalautakunta oli todennut, että ulosottoimista aiheutuvat kulut saattoivat olla tässä tarkoitettuja kuluja ja että ulosottoimet saattoivat aiheuttaa tässä tarkoitettua haittaa.

Valvontalautakunta oli katsonut kohtuulliseksi maksuajaksi kantelijan esittämän kahden viikon ajan. Valvontalautakunta totesi asianajajan menettelleen hyvää asianajajataavan ja hyvän perintätavan vastaisesti ja määräsi hänelle *huomautuksen* (*Valvontalautakunnan 1. jaosto 13.6.2005 § 8*).

II ASIANAJAJAN VELVOLLISUUKSISTA VALVONTA-MENETTELYSSÄ

Asianajajan velvollisuus alistua kurinpitomenettelyyn (AAL 6 § 1 ja tapaohjeet 2 § 2)

Asianajajakunnan autonomian perustakeena on toimiva ja ulospäin uskottava asianajajien valvontajärjestelmä.

Jokainen asianajaja on sitoutunut ammatilliseen valvontaan. Asianajaja ei ole oikeutettu saamaan korvausta valvonnan hänelle aiheuttamista kuluista valvontatoimet käynnistäneeltä henkilöltä tai muultakaan taholta. Kuluja vaatiminen moitteisiin vastaamisen aiheuttamasta työstä antaisi kantelijalle väärän kuvan asianajajien valvontajärjestelmästä ja saattaisi siten alentaa luottamusta asianajajakuntaan ja sen eettiseen valvontaan. Kurinpitolautakunta (nyk. valvontalautakunta) on kiinnittänyt asiaan huomiota edellisinä vuosina valvontakertomuksissa käsiteltyjen tapausselostusten yhteydessä.

Asianajajan vastaus- ja totuudessapysymisvelvollisuus (AAL 6 § 1 ja TO 50 §)

Asianajajan tulee itse myötävaikuttaa kurinpitotietojen selvittämiseen. Hän on velvollinen AAL 6 § 1 momentin, 7d § 3 momentin ja TO 50 §:n perusteella antamaan valvonta-asioissa vastauksen kantelijan häneen kohdistamiin moitteisiin. Tämä koskee jokaista esitettyä moitetta ammattieettisesti virheelliseksi koetusta menettelystä.

Asianajajan vastauksenantovelvollisuus koskee myös tilanteita, joissa valvontalautakunta, sen asiaa esittelevä jäsen, liiton pääsihteeri tai asiaa valmisteleva lakimies pyytävät häneltä tietoja tai selitystä asian valmistelun, käsittelyn tai toimiston tarkastuksen yhteydessä.

Asianajaja ei voi kieltäytyä vastausvelvollisuutensa täyttämisestä vetoamalla salassapitovelvollisuuteensa. Asianajajista annetun lain 7a § 2 momentin mukaan salassapitovelvollisuus päämiehen asioiden suhteen koskee sekä valvontalautakunnan jäseniä että liiton toimiston henkilö-

kuntaa. Mikäli kantelija ei ole asianajajan oma päämies, selvityksen salassa pidettäväksi ilmoitettuja osia ei toimiteta kantelijan tietoon.

Asianajajan vastausvelvollisuuteen kuuluu myös, että hän on velvollinen noudattamaan selityksen antamiselle asetettua määräaika.

Valvonta-asiassa ei ole kysymys rikosoikeudellisesta tuomitsemistoiminnasta vaan asianajajakunnan eettisten sääntöjen noudattamisen valvonnasta. Tästä seuraa, että asianajaja on valvonta-asioissa velvollinen noudattamaan totuutta. Asianajajan tulee antaa totuudenmukaisesti vastaus jokaiseen kantelijan esittämään hyvän asianajajatavan rikkomista koskevaan moitteeseen. Totuudessapysymisvelvollisuus koskee myös jokaista lautakunnan tai liiton toimiston aloitteesta esittämää kysymystä sekä asian selvittämistä suullisessa käsittelyssä.

Valvontalautakunta kiinnittää huomiota siihen, että vaikka asianajajan vastaus- ja totuudessapysymisvelvollisuus koskee myös tekoja ja laiminlyöntejä, jotka saattavat aiheuttaa kurinpidollisia seuraamuksia, tämän velvollisuuden noudattamatta jättäminen on aina hyvän asianajajatavan vastaista menettelyä.

Lautakunnan seuraamuskäytännössä vastaus ja totuudessapysymisvelvollisuuden rikkomiseen on suhtauduttu vakavasti. Seuraamukseksi on pääsääntöisesti määrätty vähintään varoitus.

[1] Kahdessa samaa asianajajaa koskeneessa valvonta-asiassa oli ollut kysymys siitä, että asianajaja oli eduskuntaan, tuomioistuimelle ja Suomen Asianajajaliitolle toimittamissaan kirjoituksissa käyttänyt mm. pääministeristä, oikeuskanslerista, valtakunnansyyttäjistä ja korkeimman oikeuden presidentistä loukkaavia ilmaisuja ja arvostellut epäasiallisesti Suomen Asianajajaliiton ja tuomioistuinlaitoksen toimintaa.

Asianajajalle oli määrätty aikaisemminkin kurinpidollinen seuraamus epäasiallisesta kielenkäytöstä. Lisäksi hän ei ollut kummassakaan asiassa antanut häneltä pyydettyjä vastauksia. Hän ei ottanut vastaan liiton toimistosta lähettyjä ja haastemiehen välityksellä tiedoksi toimittuja vastauspyyntöjä tai kutsuja saapua valvontalautakunnan täysistunnon suulliseen käsittelyyn selvittämään menettelyään.

Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajajan käyttämät ilmaisut olivat olleet erityisen

loukkaavia ja sellaisia, jotka alentavat asianajajakunnan arvoa ja vähentävät luottamusta asianajajakuntaan. Asianajajaa ei katsottu enää ominaisuuksiltaan sopivaksi harjoittamaan asianajajan tointa, minkä vuoksi hänet *erotettiin* Suomen Asianajajaliiton jäsenyydestä. Päätöstä oli noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

Asianajaja valitti päätöksestä, mutta Helsingin hovioikeus pysytti 28.12.2005 erottamispäätöksen muuttumattomana (*Valvontalautakunnan täysistunto 28.1.2005 §§ 2-4*).

[2] Asianajaja oli toimeksiantoa hoitaessaan ottanut toimeksiantajalta ennakkomaksuja, joiden käyttämisestä laskutuksen yhteydessä sekä laskutuksessa muutoinkin ilmeni epäselvyyksiä. Koska asianajaja ei kirjallisissa vastauksissaan selvittänyt niitä, hänen toimistossaan määrättiin suoritettavaksi tarkastus.

Toimiston tarkastuksessa oli ilmennyt, ettei asianajajalla ollut lainkaan asiakasdiaaria, asiakasvarojen diaaria, eikä palkkiohinnastoa. Toimiston kirjanpito oli ollut tekemättä vuosilta 2003 ja 2004. Asianajaja ei ollut pystynyt esittämään selvitystä asianmukaisen vastuuvakuutuksen voimassaolosta.

Asianajajan tulee järjestää toimistonsa asianmukaisesti sekä tulee huolehtia siitä, että toimiston kirjanpito ja asiakasvarojen hoito vastaa, mitä siitä on laissa säädetty tai muutoin noudatettavaksi määrätty. Asianajajalla tulee olla asianmukainen vastuuvakuutus ja palkkiohinnasto.

Valvontalautakunta oli katsonut asianajajan laiminlyönnit toimistonsa asianmukaisen järjestämisen suhteen sellaiseksi, ettei Suomen Asianajajaliitto ole pystynyt suorittamaan lakisääteistä valvontatehtäväänsä tarvittavassa laajuudessa. Asianajaja ei myöskään ollut toimittanut toimiston tarkastajien asettamaan määräpäivään mennessä selvitystä siitä, mihin toimenpiteisiin hän oli ryhtynyt toimistonsa hallinnon ja järjestyksen saattamiseksi asianmukaiseksi. Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajajan menettely oli osoittanut jatkuvaa piittaamattomuutta valvonnan suhteen, mitä pidettiin raskauttavana seikkana. Hänet *erotettiin* liiton jäsenyydestä ja päätöstä oli noudatettava muutoksenhausta huolimatta. (*Valvontalautakunnan täysistunto 28.1.2006 § 9*). Valvontalautakunnan päätös jäi lainvoimaiseksi.

Kulujen vaatiminen kantelun vastaamisesta

[3] Asianajaja oli hoitanut kantelijan äidin testamenttiasiaa. Valvontalautakunta oli havainnut kantelijan esittämät moitteet aiheettomiksi.

Asianajaja oli kuitenkin vastauksessaan valvontalautakunnalle katsonut, että kantelijan tulisi maksaa hänelle kanteluun vastaamisesta 155 e/h. Asianajaja oli sittemmin ilmoittanut luopuvansa vaatimuksesta.

Koska asianajaja oli vaatinut valvonta-asiassa vastoin asianajajaliiton sääntöjen 43 §:n 3 momentin säännöstä kantelijalta kulujensa korvaamista, valvontalautakunta oli katsonut hänen menettelleen sääntöjen ja hyvän asianajajattavan vastaisesti ja hänelle määrättiin seuraamukseksi *huomautus* (*Valvontalautakunnan 1. jaosto 26.1.2005 § 7*).

III ASIANAJAJAN ESTEELLISYYS (TO 2 § 2 ja 11-17 §§)

Tapaohjeiden varsinaiset esteellisyysäännökset (TO 11-17 §§)

Valvontalautakunta on havainnut, että asianajajan riippumattomuutta ja lojaalisuusvelvollisuuttaan päämiestänsä kohtaan vahvistavia tapaohjeiden esteellisyysäännöksiä koskevat kurinpitotapaukset eivät ole aikaisempiin vuosiin verrattuna olennaisesti vähentyneet. Niissä esille tulleet erilaisia ristiriitaisia intressejä koskevat tilanteet ovat usein osoittautuneet asiallisesti aikaisempia tapauksia monimuotoisemmiksi ja vaihtelevammiksi ja siten vaikeammiksi ratkaista.

Hyvän asianajajattavan sisältöä ei ole tyhjentävästi kirjattu tapaohjeisiin. Se kehittyy erityisesti esteellisyysilanteiden osalta jatkuvasti ja on osaksi vielä tutkimatonta. Tapaohjeet eivät siten aina anna valmista vastausta konkreettiseen esteellisyyspäilyyn aiheuttaneeseen tilanteeseen. Hyvänä ohjeena voidaan pitää seuraavaa sääntöä: Jos asianajaja miettii, onko hän esteellinen, niin yleensä hän on.

Asianajaja on esteellisyysuhkaa luovien tilanteiden lisääntymisestä huolimatta aina itse velvollinen pitämään huolen siitä, että hän noudattaa tapaohjeiden ja asianajajaetiikan peruseriaatteista johdettuja esteellisyyssääntöjä. Nämä asianajajaettiset säännöt asettavat asianajajalle yleensä pitemmälle menevän riippumattomuusvelvollisuuden kuin lain määräykset. Sitä esim. oman päämiehen antama suostumus siihen, että asianajaja voi tapaohjeiden aiheuttamasta esteellisyydestään huolimatta hoitaa tämän asiaa, ei ilman muuta poista jääviyden aiheuttamaa ammattieettistä vastuuta (esim. KPL 27.11.1998 § 39, vuoden 1998 valvontakertomus s. 36). Sekään, että tuomioistuimien on katsottu asianajajan oikeudellisesti jäävittömäksi sen määräämään tehtävään, ei välttämättä vapautta asianajajaa noudattamasta hyvän asianajajatavan sisältämiä esteellisyyssuoritteita, jotka saattavat olla tiukemmat kuin tuomioistuimien noudattamat normit.

Kurinpitolautakunnan ja valvontalautakunnan ratkaisukäytännössä esteellisyys on pääsääntöisesti johtanut varoituksen määräämiseen. Lautakunta määräsi vuonna 2005 yhteensä 24 varoitusta, mikä on hieman yli 6 % kaikista ratkaistuista asioista. Varoituksista 11 eli noin 45 % määrättiin esteellisyydestä. Lisäksi kahdessa (2) valvonta-asiaa määrättiin huomautus esteellisyyden johdosta.

Tapaohjeiden 2 § 2.

Valvontalautakunta kiinnittää asianajajien esteettömyyden arvioinnin kannalta huomiota lisäksi siihen, että hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 2 § 2 momentin mukaan asianajajan tulee välttää kaikkea, mikä saattaa alentaa asianajajakunnan arvoa ja vähentää luottamusta asianajajakuntaan. Tämän vuoksi esteellisyysepäilyyn aiheuttaneessa tilanteessa on usein otettava huomioon myös se, mitä epäilyjä käsillä oleva järjestely saattaa herättää ulkopuolisen tarkkailijan mielessä. Vaikka asianajaja itse katsoisikin olevansa esteetön, tosiasioita tuntemattomalle tilanteelle saattaa näyttää sellaiselta, jossa asianajaja ei voi toimia itsenäisesti ja ulkopuolisista tahoista riippumattomana. Myös tällaisissa asianajajakunnan yleistä luotettavuutta ja arvon-

antoa heikentävissä tilanteissa toimeksianto tulisi torjua.

Valvontalautakunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota myös siihen, että mm. Euroopan ihmisoikeussopimuksen soveltamisen myötä vaatimus siitä, että jäävittömänä toimivan tulee myös näyttää puolueettomalta, on tullut viime vuosina entistä painokkaammin esille muillakin yhteiskunnallisilla toiminta-alueilla. Näin on tapahtunut esim. tuomareiden ja virkamiesten esteellisyyssajattelun yhteydessä.

Esteellisyys toimeksiantosuhteessa. TO 13 §.

[1] Asianajaja A:n toimiston avustava lakimies oli avustanut rikosasiassa henkilöä, jonka vastapuolta avusti A:n puoliso asianajaja B.

Hovioikeus oli katsonut, että avustajat olivat esteellisiä koska jutun hoito ei ollut objektiivisesti arvioituna voinut tapahtua uskottavalla, riippumattomalla tavalla siten, että se olisi ollut vapaa sivuvaikutteista.

Valvontalautakunta oli todennut, että nyt puheena olevassa asiassa on ollut kysymys sellaisten rikosoikeudenkäynnin asianosaisten avustamisesta, joilla on ollut toisiinsa kohdistettuja vaatimuksia. Lisäksi kysymys oli ollut samalla paikkakunnalla toimivista asianajotoimistoista, joissa työskentelee vain yksi asianajaja, joiden nimi lisäksi esiintyy kummankin toimiston toiminnassa, minkä vuoksi asianajotoimistot yksilöityvät selvästi mainittuihin asianajajiin. Valvontalautakunta oli katsonut, että näissä olosuhteissa A:n olisi tullut huolehtia siitä, että toimiston lakimies ei ota vastaan toimeksiantoa, koska asian hoitaminen tällaisissa olosuhteissa saattoi näyttää ulkopuolisesta henkilöstä sellaiselta, ettei se tapahdu sivuvaikutteista vapaana. Valvontalautakunta katsoi, että A oli laiminlyönyt tässä suhteessa valvontavelvollisuutensa ja menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti. Myös B:n olisi tullut torjua toimeksianto, koska asian hoitaminen tällaisissa olosuhteissa saattoi hänenkin osaltaan näyttää ulkopuolisesta henkilöstä sellaiselta, ettei se tapahdu sivuvaikutteista vapaana. Asianajajien menettely oli samalla saattanut alentaa asianajajakunnan arvoa ja vähentää luottamusta asianajajakuntaan.

Valvontalautakunnan vakiintuneen ratkaisukäytännön mukaisesti seuraamuksena asianajajan esteellisyttä koskevien säännösten vastaisesta menettelystä on yleensä määrätty varoitus. Koska aviosuhteen muodostava esteellisyyskysymys oli ollut käräjäoikeudessa avoimesti keskustelun kohteena, valvontalautakunta oli katsonut, että tämän vuoksi *huomautusta* oli pidettävä riittävänä asianajajille määrättävänä kurinpidollisena seuraamuksena (*Valvontalautakunnan täysistunto 16.12.2005 §§ 7-8*).

[2] Kantelija oli katsonut asianajajan olleen esteellinen toimimaan osakeyhtiön yhtiökokouksen puheenjohtajana, koska hän oli toiminut kahdessa oikeudenkäynnissä vähemmistö-osakkaan eli kantelijan vastapuolen avustajana. Lisäksi asianajaja oli esteellisenä äänestänyt vastuuvapaudesta. Kantelija oli myös moittinut asianajajaa siitä, että yhtiökokouksista oli puuttunut osakasluettelo ja asianajaja ei esiteltyään tilinpäätöksen osannut vastata tilinpäätöstä koskeviin kysymyksiin. Kantelija oli lisäksi moittinut asianajajaa siitä, että tämä oli erään yhtiökokouksen sihteerinä tehnyt pöytäkirjoihin virheelliseksi tietämiään tietoja eikä ollut pyrkinyt estämään lainvastaisten päätösten syntymistä.

Valvontalautakunta oli katsonut, ettei käsillä ollut tilanne, jossa asianajaja olisi ollut velvollinen hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 13 §:n perusteella torjumaan toimeksiannon. Hän ei ole ollut muullakaan perusteella esteellinen toimimaan yhtiökokouksissa puheenjohtajana. Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajajan päämiehet eivät olleet osakeyhtiölain nojalla esteellisiä osallistumaan vastuuvapautta koskevan asian äänestykseen, joten asianajajakaan ei ollut esteellinen. Yhtiökokouksen puheenjohtajalle ei ole säädetty mitään erityistä velvollisuutta vastata tilinpäätöstä koskeviin kysymyksiin.

Asianajaja oli osakasluettelon puuttumisesta huolimatta yhtiökokousten puheenjohtajana vienyt kokoukset läpi kiinnittämättä huomiota puutteeseen. Laiminlyömällä noudattaa osakeyhtiölakia asianajaja oli rikkonut velvollisuuksiaan asianajajana. Valvontalautakunta oli katsonut, että toimiessaan sihteerinä yhtiökokouksessa, jossa toimitaan piittaamatta osakeyhtiölain

säännöksistä ja tehdään selkeästi osakeyhtiölain vastaisia ratkaisuja, asianajajan olisi tullut kiinnittää osallistujien huomiota osakeyhtiölain määräyksiin. Seuraamukseksi määrättiin *varoitus* (*Valvontalautakunnan 3. jaosto 16.9.2005 § 13*).

[3] Kantelija oli moittinut asianajajaa siitä, että tämä oli ollut esteellinen ottamaan vastaan kantelijan entisen miehen toimeksiannon osituksen moitetta koskeneessa asiassa, sillä perusteella, että asianajajan esimiehen entinen yhtiökumppani oli laatinut puolisoiden välisen ositussopimuksen.

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 13 § 1 momentin mukaan asianajaja on velvollinen torjumaan toimeksiannon, jossa hän tai hänen yhtiökumppaninsa on aikaisemmin neuvotellut vastapuolen kanssa samassa tai muussa asiassa, jossa tietoon tulleilla seikoilla saattaa olla merkitystä tarjotun tehtävän hoitamiselle. Asianajotoimiston purkautuessa esteellisyys koskee kumpaakin yhtiömiestä. Kun entinen yhtiömiestä on esteellinen vastaanottamaan toimeksiannon, on myös hänen palveluksessaan oleva asianajaja saman 13 § 1 momentin mukaan lainopillisena avustajana esteellinen.

Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajajan olisi tullut torjua osituksen moitetta koskeva toimeksianto tilanteessa, jossa hänen työnantajanaan oleva asianajaja oli ollut esteellinen toimeksiantoa vastaanottamaan. Seuraamukseksi määrättiin *varoitus* (*Valvontalautakunnan 1. jaosto 29.4.2005 § 27*).

[4] Asianajajan yhtiökumppanina toimiva asianajaja oli tehnyt velkojan puolesta täytäntöönpanohakemuksen, jonka perustella oli toimitettu ulosmittaus. Asianajaja oli tämän jälkeen tehnyt velallisen puolesta ulosottovalituksen. Ulosottovalitusta käsitellyt käräjäoikeus oli katsonut asianajajan tällä perusteella OK 15:10a §:n nojalla sopimattomaksi toimimaan mainitun velallisen asiamiehenä ulosottovalitusasiassa.

Valvontalautakunta oli katsonut asianajajan menetelleen hyvän asianajajatavan vastaisesti ottamalla vastaan toimeksiannon ja toimimalla asiamiehenä asiassa, jossa hän olisi ollut esteellinen. Hänelle määrättiin seuraamukseksi *varoitus* (*Valvontalautakunnan 1. jaosto 13.6.2005 § 21*).

[5] Asianajaja oli avustanut yhdessä käsiteltäviksi määrätyissä riita-asioissa sekä eräitä kantajina olleita asunto-osakeyhtiön osakkaita että vastaajana ollutta asunto-osakeyhtiötä hakemalla asunto-osakeyhtiön puolesta määräajan pidentämistä kanteeseen vastaamista varten.

Asianajaja oli ollut esteellinen ottamaan vastaan toimeksiantoa käytännössä samassa asiassa sekä kantajilta että vastaajana olevalta yhtiöltä. Asianajaja oli laiminlyödessään torjua jälkimmäisen toimeksiannon menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti. Esteellisyttä arvioitaessa merkitystä ei ollut sillä, ettei asianajaja ollut laskuttanut osakeyhtiötä määräajan pidentämisestä koskevasta hakemuksesta ja että kysymyksessä oli ollut vain riita-asiaan liittyvä hakemus. Nämä seikat huomioon ottaen valvontalautakunta katsoi kuitenkin, että *huomautus* oli riittävä seuraamus asianajajan menettelystä (*Valvontalautakunnan 3. jaosto 15.12.2005 § 15*).

Esteellisyys määräyksenvaraisessa tehtävässä. TO 13 §.

[6] Asianajaja oli laatinut kantelijan äidin perinnöstä luopumista koskevan asiakirjan. Häntä oli moitittu mm. siitä, että hän olisi ollut esteellinen antamaan suostumuksensa pesänselvittäjän ja -jakajan tehtävään edellä mainitun perinnöstä luopujan veljen kuolinpesään tilanteessa, jossa hän oli jo tiennyt pesäosakkaiden kesken tulleen riitaa perinnöstä luopumisesta ja testamentin tulkinnasta. Valvontalautakunta oli todennut, että koska pesänjakaja joutui ratkaisemaan edellä sanotut seikat, oli kyseessä tilanne, jossa asianajaja olisi joutunut ratkaisemaan itse laatimansa perinnöstä luopumista koskevan asiakirjan tulkintatavan pesänjakajana. Valvontalautakunta oli todennut, että koska asianajaja ei olisi voinut suorittaa tehtävää vapaana sivuvaikutteista ja näin ollen hän oli tältä osin menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti. Seuraamukseksi määrättiin *varoitus* (*Valvontalautakunnan täysistunto 16.12.2005 § 9*).

[7] Asianajaja oli ensin toiminut yhtiön asiamiehenä oikeudenkäynnissä ja myöhemmin yhtiön tultua asetetuksi konkurssiin, hänen laatimansa

hakemuksen johdosta, yhtiön konkurssipesän väliaikaisena pesänhoitajana sekä sittemmin vielä konkurssivelallisen edustajan asiamiehenä konkurssipesän ryhtyessä vaatimaan tältä pesäluettelosta ilmenevää velkaa.

Asianajaja oli ennen velallisyhtiön konkurssia toiminut velallisyhtiön asiamiehenä oikeudenkäynnissä. Asianajaja oli yhtiön konkurssihakemuksessa ilmoittanut liian epämääräisellä tavalla sen, miten hän oli velallisyhtiötä avustanut. Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajajan ei olisi tullut suostua konkurssipesän väliaikaiseksi pesänhoitajaksi tai hänen olisi ainakin pitänyt tuoda selkeämmin esille asemansa konkurssivelallisen asiamiehenä.

Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajaja oli neuvotellut konkurssipesän vastapuolen eli konkurssivelallisen kanssa asiassa, jossa tietoon tulleilla seikoilla saattoi olla merkitystä tarjotun tehtävän hoitamiselle, minkä vuoksi hän oli toiminut asiassa hyvän asianajajatavan vastaisesti.

Valvontalautakunta oli havainnut, että asianajaja oli väliaikaisen pesänhoidon jälkeen avustanut konkurssivelallisen edustajaa oikeudenkäynnissä, jossa kantajana oli ollut konkurssipesä. Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajajan ei olisi pitänyt ottaa vastaan toimeksiantoa konkurssivelallisen edustajalta konkurssipesää vastaan, koska hän oli aikaisemmin toiminut vastapuolen eli konkurssipesän edustajana asiassa, jossa tietoon tulleilla seikoilla saattoi olla merkitystä tarjotun tehtävän hoitamiselle.

Valvontalautakunta määräsi asianajajalle seuraamukseksi *varoituksen* (*Valvontalautakunnan 2. jaosto 20.12.2005 § 20*).

[8] Asianajaja oli testamentissa määrätty sen toimeenpanijaksi. Testamentissa oli muiden jäämistöä koskevien määräysten ohella määrätty annettavaksi rahamäärä asianajajan vaimolle. Asianajaja oli toisena uskottuna miehenä toimittanut perunkirjoituksen testamentin tehneen vainajan jälkeen. Pesän ilmoittajana oli toiminut asianajajan aviopuoliso.

Vaikka perunkirjoituksen uskotulle miehelle ei ole perintökaareissa säädetty nimenomaisia esteettömyysvaatimuksia, on sekä perunkirjoitusjärjestelmän uskottavuuden että asianajajakunnan

yleisen luotettavuuden säilymisen kannalta kiinnitettävä huomiota myös siihen, voiko asianajajan menettely ulkopuolisen tarkkailijan näkökulmasta aiheuttaa perusteltuja epäilyjä esteellisyydestä. Valvontalautakunta oli katsonut, että tällaisen epäilyn välttämiseksi asianajajan olisi tullut torjua toimeksianto perunkirjoituksen toimittamisesta. Asianajajalle määrättiin kurinpidollisena seuraamuksena *huomautus (Valvontalautakunnan 1. jaosto 4.2.2005 § 16)*.

Esteellisen asianajajan hakeminen tehtävään

[9] Asianajaja oli kuolinpesän osakkaan puolesta hakenut käräjäoikeudessa pesänselvittäjäksi ja jakajaksi toista asianajajaa, jonka käräjäoikeus totesi aiemman toimeksiantosuhteen ja hakija-asianajajan ja pesänselvittäjäksi ja -jakajaksi haetun asianajajan välisen hiljattain päättyneen työsuhteen vuoksi tehtävään esteelliseksi. Toimeksiannon huolelliseen hoitamiseen katsottiin kuuluvan, että asianajaja ei hae pesänselvittäjäksi ja -jakajaksi siihen esteellisenä pidettävää henkilöä, jonka vuoksi hakemuksen tehneen asianajajan katsottiin menetelleen hyvän asianajajatavan vastaisesti. Seuraamukseksi hänelle määrättiin *huomautus (Valvontalautakunnan 2. jaosto 8.9.23005 § 3)*.

Esteellisen suostuminen tehtävään

[10] Yhden asianajajan asianajo-osakeyhtiön palveluksessa hiljattain ollut asianajaja oli päämiehensä puolesta hakenut käräjäoikeudessa yhtiön osakas-asianajajaa kuolinpesän selvittäjäksi ja jakajaksi. Mainitulla asianajajalla oli ollut toimeksiantosuhde hakijaan. Käräjäoikeus katsoi tehtävään haetun asianajajan esteelliseksi ja määräsi pesänselvittäjäksi ja -jakajaksi toisen asianajajan. Valvontalautakunta katsoi, että työnantaja-asianajajan ei olisi pitänyt suostua pesänselvittäjäksi ja -jakajaksi, koska hän oli ollut esteellinen. Tämän vuoksi seuraamukseksi hänelle määrättiin *huomautus (Valvontalautakunnan 2. jaosto 8.9.2005 § 4)*.

IV PESÄNSELVITTÄJÄN TAI -JAKAJAN YMS. TOIMINTA

Pesänselvittäjän, -jakajan tms. toimintaa koskeneissa kanteluissa kurinpidolliseen seuraamukseen johtaneet moitteet ovat lähes poikkeuksetta koskeneet viivytystä tehtävän suorittamisessa (TO 22 § 1). Asianajajaa on usein samalla moitittu yhteydenpitovelvollisuuden laiminlyönnistä pesän osakkaisiin nähden (TO 21 §) tai tehtävän huolimattomasta hoitamisesta. Näiden asioiden suhteellinen osuus kaikista ratkaistuista asioista oli kertomusvuonna säilynyt suunnilleen samana kuin vuonna 2004 eli ne muodostivat vajaan neljäsosan kaikista kanteluista. Vuonna 2004 pesänselvittäjää yms. koskeneiden kanteluiden lukumäärä oli kasvanut vuoteen 2003 verrattuna noin kuusi prosenttia.

Kertomusvuonna lähes kolmannes pesänjakajaa yms. koskevista kanteluista osoittautui aiheelliseksi. Vuonna 2004 aiheellisia kanteluita oli tässä ryhmässä noin puolet.

Laissa ei ole voitu asettaa pesänselvittämistä ja -jakamista koskevia määräaikoja pesien suuren erilaisuuden vuoksi. Tästä syystä valvontalautakunta joutuu tapauskohtaisesti harkitsemaan TO 22 § 1:n pohjalta, onko tehtävän pitkittyminen kyseisessä pesässä sen laatu ja laajuus huomioon ottaen aiheutunut asianajajasta joutuvasta syystä. Mikäli pesänselvittäjän tai -jakajan tehtävää ei ole hoidettu tarpeellisella joutuisuudella eikä asianajaja ole esittänyt hyväksyttävää hänestä riippumatonta syytä sen pitkittymiselle, kurinpidolliseksi seuraamukseksi on määrätty vähintään huomautus.

Huolellisuusvelvollisuus. TO 22 §.

[1] Käräjäoikeus oli 20.10.2004 määrännyt asianajajan kantelijan vanhempien jälkeisen kuolinpesän pesänselvittäjäksi ja -jakajaksi.

Kantelija oli moittinut asianajajaa siitä, ettei tämä ollut antanut kantelijalle selvitystä kuolinpesän tileistä. Asianajaja oli toimittanut selvityskokouksen vasta sen jälkeen, kun kantelija oli kääntynyt Suomen Asianajajaliiton puoleen. Lisäksi asianajaja oli kantelijan mukaan viivytellyt kuolinpesän selvityksessä, aiheuttanut kuolin-

pesälle tarpeettomia kuluja ja kohdellut osakkaita epätasapuolisesti.

Valvontalautakunta oli todennut, että pesänselvityksestä, pesän laajuudesta ja tehdyistä toimenpiteistä pesän osakkaat saavat ensisijaisesti tiedon pesänselvityskokousten pöytäkirjoista liitteineen. Varsinkin pesänselvitystoimituksen alkukokouksen pöytäkirja liitteineen oli informaatioarvoltaan olennainen.

Koska asianajaja ei ollut toimittanut pesän osakkaille pesänselvityskokouksen pöytäkirjaa, hän oli menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti, jonka vuoksi hänelle määrättiin *huomautus*. Valvontalautakunta ei ollut havainnut asianajajan muutoin laiminlyöneen velvollisuuksiaan ajanajajana tai toimineen asianajajatavan vastaisesti (*Valvontalautakunnan 2. jaosto 1.6.2005 § 29*).

Huolellisuusvelvollisuus. Viivyttely. TO 22 §.

[2] Asianajaja oli määrätty vuonna 1975 kolmeen ja vuonna 2000 yhteen kuolinpesään pesänjakajaksi. Vuonna 1988 oli kuolinpesien irtain esineistö jaettu. Kuolinpesiin kuului yhä yksi tila ja osa toisesta tilasta. Käräjäoikeus oli huhtikuussa 2004 määrännyt myytäväksi kuolinpesien kiinteän omaisuuden jaon aikaansaamiseksi. Asianajaja oli antanut heinäkuussa 2004 ulkopuoliselle kiinteistötoimistolle toimeksiannon kiinteistöjen myynnistä. Kiinteistöjen myyntiä ja jakoa ei pesissä ollut suoritettu 15.12.2004 mennessä.

Kantelijat olivat moittineet asianajajaa siitä, että kiinteän omaisuuden osalta ei ollut pyydetty tarjouksia kirjallisesti ja siitä, että asianajaja ei ollut informoinut heitä tarjoustensa sisällöstä eikä ostotarjoustensa jättöajasta. Lisäksi kantelijat olivat todenneet, että jakomenettely oli ollut vireillä lähes 30 vuotta, mutta jako oli edelleen suorittamatta.

Asianajaja oli kiistänyt moitteet. Hänen mukaansa toteutettu myyntimenettely oli sovittu sen toimeksisaajan kanssa. Kantelijat olivat ilmoittaneet, että he eivät osallistu tarjouskilpailuun, minkä vuoksi heitä ei ollut informoitu tarjouskilpailun kestäessä. Asianajaja oli myöntänyt, että jako oli kestänyt kauan, mutta viipyminen oli kuitenkin johtunut hänestä riippumattomista syistä, joista suurimpana oli ollut sukuhaarojen

väliset riidat. Myös perinnönsaajien joukossa toukokuussa 2004 tapahtuneet kuolemantapaukset ja osakkaiden väliset luovutukset olivat asianajajan mukaan myötävaikuttaneet jakomenettelyn pitkittymiseen.

Valvontalautakunta oli todennut, että jako oli kestänyt jo kutakuinkin 30 vuotta ja että asianajaja ei ollut esittänyt perusteita, jotka olisivat osoittaneet näin pitkän ajan kohtuulliseksi ajaksi jaon toteuttamiselle. Valvontalautakunta totesi tältä osin asianajajan menetelleen hyvän asianajajatavan vastaisesti ja rikkoneen velvollisuuksiaan asianajajana, jonka vuoksi valvontalautakunta määräsi hänelle *varoituksen*. Muiden moitteiden osalta valvontalautakunta ei ollut havainnut asianajajan menetelleen hyvän pesänhoitotavan tai hyvän asianajajatavan vastaisesti (*Valvontalautakunnan 1. jaosto 29.4.2005 § 23*).

Huolellisuusvelvollisuus. Viivyttely. Kirjeisiin vastaaminen. TO 4 §. TO 22 §.

[3] Asianajaja oli käräjäoikeuden päätöksellä määrätty pesänjakajaksi 12.9.2002. Kantelija oli moittinut asianajajaa siitä, että hän oli aiheettomasti viivyttellyt osituksen loppuun saattamista eikä ollut vastannut kantelijan asian etenemistä koskeneisiin soittopyyntöihin.

Asianajaja oli luvannut tehdä ratkaisun joulukuussa 2004 ja tämän jälkeen toistuvasti luvannut hoitaa toimeksiannon loppuun ilmoittamiinsa määräpäiviin mennessä. Asianajaja ei kuitenkaan ollut suorittanut ositusta toimistonsa ruuhkautuneen työtilanteen vuoksi. Valvontalautakunta oli havainnut, että asianajaja ei ollut hoitanut tehtävää tarpeellisella joutuisuudella.

Asianajaja oli lisäksi vastauksessaan myöntänyt, ettei hän ollut vastannut kaikkiin kantelijan soittopyyntöihin. Valvontalautakunta oli todennut, että asianajaja oli jätettäessään viivytyksettä vastaamatta hänelle jätettyihin soittopyyntöihin menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti. Seuraamukseksi hänelle määrättiin *huomautus* (*Valvontalautakunta 1. jaosto 26.8.2005 § 34*).

[4] Asianajaja oli marraskuussa 2000 määrätty toimittamaan ositus kantelijan ja hänen entisen puolisonsa välillä. Asiassa oli pidetty kaksi

kokousta ja annettu kaksi ehdotusta ositukseksi. Ositus oli edelleen toimittamatta. Kantelija oli moittinut asianajajaa asian viivyttämisestä ja laiminlyönneistä vastata yhteydenottoihin. Asianajaja oli perustellut asian viipymistä kiireillään, avustavan lakimiehen opinnoilla ja asianosaisten riitaisuudella. Asianajaja oli myöntänyt, että yhteydenottoihin vastaaminen oli viipynyt.

Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajajalla ei esittämillään perusteilla ollut hyväksyttävää syytä viivyttää osituksen toimittamista. Lisäksi hän oli laiminlyönyt vastata yhteydenottopyyntöihin viivytyksettä. Koska osituksen toimittamisen viivästys oli ollut olennainen ja koskenut jo luonteensa puolesta joutuisana pidettävää asiaa, valvontalautakunta oli katsonut, että huomautusta ei voida pitää riittävänä seuraamuksena asianajajan hyvän asianajajatavan vastaisesta menettelystä ja määräsi hänelle *varoituksen* (Valvontalautakunnan 3. jaosto 20.5.2005 § 29).

[5] Asianajaja oli toiminut kuolinpesän pesänjakajana. Kuolinpesän osakkaana oleva kantelija oli moittinut asianajajaa siitä, että tämä oli muun muassa viivytellyt tehtävässään, jättänyt tarkistamatta eräältä osakkaalta saamiensa ilmoitusten totuudenmukaisuuden, sallinut kokouksessa loukkaavien lausumien esittämisen, jättänyt vastaamatta saamiinsa sähköposteihin, sallinut kuolinpesän kuuluvan kiinteistön myymisen kuolinpesän edun vastaisesti, toiminut puolueellisesti, jättänyt ilmoittamatta mahdollisuudesta saattaa palkkioriiat välimiesmenettelyin ratkaistavaksi ja laatinut liian yksilöimättömän laskun.

Valvontalautakunta oli havainnut, että asianajaja oli antanut jakokirjan melkein kolme ja puoli vuotta saamansa määräyksen antamisen jälkeen. Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajaja oli menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti, koska hän ei ole hoitanut toimeksiantoja tarpeellisella joutuisuudella. Valvontalautakunta oli lisäksi katsonut, että asianajaja oli laiminlyönyt viivytyksettä vastatata asianajotoiminnassaan saamiinsa kirjeisiin ja muihin tiedusteluihin. Asianajajalle määrättiin kurinpidolliseksi seuraamukseksi *huomautus*. Muilta osin valvontalautakunta ei ollut havainnut asianajajan menettelleen moitittavasti (Valvontalautakunnan 2. jaosto 8.3.2005 § 5).

V ASIANAJAJAN VELVOLLISUUS VASTATA KIRJEISIIN (TO 4 §) JA YHTEYDENPITO- VELVOLLISUUS PÄÄMIEHEENSÄ (TO 21 §)

Hyvää asianajajatapaa koskevien ohjeiden 4 § 1 momentin mukaan asianajaja on velvollinen viivytyksettä vastaamaan asianajotoiminnassa saamiinsa kirjeisiin ja muihin tiedusteluihin. Jos kirjeeseen ei voida heti vastata, on kirjeen saapuminen kiireellisesti vahvistettava ilmoituksin, että vastaus annetaan niin pian kuin se on mahdollista. Tapaohjeiden 21 § 1 momentin mukaan asianajajan on annettava sopivin tavoin tietoja päämiehelle tehtävän täyttämiseen liittyvistä seikoista sekä vastattava niitä koskeviin tiedusteluihin asianmukaisesti ja viivytyksettä.

Valvontalautakunnan käsiteltävänä on ollut vuoden 2005 aikana muutamia sellaisia asianajajan oman päämiehen kantelusta vireille tulleita tai pesänselvittäjän ja/tai -jakajan menettelyä koskeneita kurinpitoasioita, joissa kantelija on perustellusti moittinut asianajajaa yhteydenpito-velvollisuuden laiminlyönneistä. Yhteydenpidon laiminlyöntiä koskevat aiheelliset kantelut ovat kuitenkin hieman vähentyneet edellisvuosiin verrattuna.

Kantelija on yleensä samalla esittänyt epäilyjä vielä siitä, että toimeksiannon hoitaminen on kokonaan laiminlyöty tai sitä on aiheettomasti viivytelty, taikka että asianajaja on lojaalisuusvelvollisuutensa vastaisesti suosinut kantelijan vastapuolta tai toiminut jonkun ulkopuolisen tahon kanssa kantelijaa vastaan. Suurimmassa osassa näistä tapauksista valvontalautakunta ei ole havainnut asianajajan menettelleen kantelijan epäilemällä tavalla vastoin hyvää asianajajatapaa koskevia ohjeita.

Asianmukainen yhteydenpito päämieheen sekä vastaaminen viivyttelemättä asian hoitoa koskeviin tiedusteluihin saattaa useissa tapauksissa ehkäistä muutoin aiheettoman kantelun tekemisen ja säästää asianajajaa vastaamisen vaivalta ja työajan menetykseltä.

Kurinpidolliseksi seuraamukseksi yhteydenpito- ja vastausvelvollisuuden rikkomisesta on

pääsääntöisesti määrätty huomautus. Seuraavassa referoidaan muutamia tällaisia kertomusvuonna tehtyjä valvontalautakunnan ratkaisuja.

Kirjeisiin vastaaminen. TO 4 §.

[1] Asianajaja oli 1997 pesänjakajana toimittanut perinnönjaon kuolinpesässä. Pesänosakkaan aviopuoliso, joka oli toiminut vaimonsa asiamiehenä pesän asioissa, oli tiedustellut vuonna 2003 kirjallisesti eräessä pesän tilityksessä vuonna 1999 esiintyneestä suorituksesta. Asianajaja oli katsonut, ettei hänellä ollut velvollisuutta antaa tietoja. Pesänosakkaan uudistaessa pyynnön asianajaja oli marraskuussa 2004 vastannut tiedusteluun.

Valvontalautakunta katsoi, että asianajaja oli laiminlyönyt velvollisuuden vastata asianajotoiminnassa saamiinsa kirjeisiin hyvän asianajajatavan mukaisesti ja määräsi hänelle huomautuksen (*Valvontalautakunnan 3. jaosto 17.3.2005 § 29*).

[2] Asianajaja oli toiminut kantelijan avoeroasiassa tämän vastapuolen asiamiehenä. Kantelija oli moittinut asianajajaa siitä, että tämä oli viivytellyt toimeksiannon hoitamisessa, ei vastannut lähetettyyn kirjeeseen ja että kantelijaan oli välillä yhteydessä asianajajan sijasta välillä tämän päämies, mikä monimutkaisti ja vaikeutti asiaa.

Valvontalautakunta ei ollut havainnut, että asianajaja olisi viivytellyt asian hoitamisessa tai että toimeksiannon hoitaminen olisi monimutkaistunut tai vaikeutunut, vaikka välillä kantelijaan oli ollut yhteydessä myös asianajajan päämies.

Sen sijaan valvontalautakunta oli havainnut, että asianajaja ei ollut vastannut saamaansa kirjeeseen. Vaikka asianajaja oli välittänyt saamansa kirjeen päämiehelleen ja päämies itse oli kohtuullisessa ajassa siihen vastannut, valvontalautakunta katsoi, että asianajajan olisi tullut myös itse olla yhteydessä päämiehensä vastapuoleen joko vastaamalla kirjeeseen tai ilmoittamalla, että hänen päämiehensä vastaa siihen itse. Seuraamukseksi asianajajalle määrättiin huomautus (*Valvontalautakunnan 2. jaosto 1.6.2005 § 14*).

Asianajaja valitti päätöksestä Helsingin hovioikeuteen, joka pysytti 8.12.2005 antamallaan päätöksellä ratkaisun muuttumattomana.

Vastausvelvollisuus. Huolellisuusvelvollisuus. TO 21 §. TO 22 §.

[3] Asianajaja oli työtilanteensa vuoksi viivytellyt syyskuusta 2004 lukien laatia perinnönjakosopimus ja toimittaa se kuolinpesän osakkaille allekirjoitettavaksi. Lisäksi hän oli jättänyt vastamatta osakkaiden ja heidän edustajansa yhteydenottopyyntöihin ja tiedusteluihin asian viivästyttämisen syystä. Asianajaja oli myös laiminlyönyt lähettää jakosopimuksen osakkaille valvontalautakunnalle ilmoittamanaan päivänä ja lähettänyt sen vasta lautakunnan tiedustelun jälkeen.

Valvontalautakunta oli katsonut asianajajan menetelleen edellä kerrotulla viivyttylään ja laiminlyömällä yhteydenpidon päämiehiinsä hyvän asianajajatavan vastaisesti ja rikkoneen siten velvollisuutensa asianajajana. Seuraamusta harkitessaan valvontalautakunta oli ottanut huomioon viivyttylän jatkumisen pitkään päämiesten useista yhteydenotto- ja selvityspyynnöistä huolimatta. Sen vuoksi huomautusta ei voitu pitää riittävänä seuraamuksena ja lautakunta määräsi asianajajalle varoituksen (*Valvontalautakunnan 3. jaosto 20.5.2005 § 28*).

Viivyttely. TO 22 §.

[4] Kantelija oli moittinut asianajajaa siitä, että tämä oli pesänjakajana viivytellyt kantelijan jako-osuuden maksamisessa sekä jakokirjan ja yksilöidyn laskun toimittamisessa. Kantelija oli myös katsonut, että asianajajan palkkio asiassa oli ollut kohtuuton.

Perinnönjako oli suoritettu 15.12.2003. Kantelijan jako-osuus oli maksettu siitä noin puolelta kuukauden kuluttua, jakokirja ja selvitys oli toimitettu lähes neljän kuukauden kuluttua jaosta ja yksilöity lasku noin neljän kuukauden kuluttua siitä, kun palkkio oli nostettu kuolinpesän tililtä. Asianajaja oli vastauksessaan myöntänyt selvityksen toimittamisen viivästyttämisen.

Valvontalautakunta oli katsonut selvityksen ja jakokirjan viivästyttämisen lisäksi, että myös yksilöidyn laskun toimittaminen oli viivästynyt huomattavasti. Asiassa ei ollut ilmennyt hyväksyttäviä syitä viivästyksille. Asianajaja oli siten näiltä osin viivytellyt toimeksiannon hoitamisessa ja näin menettänyt hyvän asianajajatavan vastaisesti. Tämän ja kohtuuttoman laskutuksen vuoksi hänelle määrättiin seuraamukseksi varoitus (*Valvontalautakunnan 3. jaosto 20.12.2005 § 5*).

VI SUHTAUTUMINEN TUOMIOISTUIMEEN, KOLLEGOIHIN JA VASTAPUOLEEN

Kertomusvuonna valvontalautakunnan käsiteltäväksi on tullut muutamia asioita, joissa on ollut kysymys asianajajan asiattomasta tai loukkaavasta suhtautumistavasta asiaa käsittelevään tuomioistuimeen, asian vastapuoleen tai tämän avustajana toimineeseen kollegaan. Asianajajan epäasiallinen esiintymistapa on aina omiaan vähentämään yleistä arvonantoa, joka asianajajille osana oikeudenhoidon järjestelmää kuuluu. Tämä asianajajakunnan arvostusta heikentävä vaikutus korostuu erityisesti silloin, kun asiaton esiintyminen tapahtuu oikeudenkäynnin yhteydessä tai tulee muussa tilanteessa laajemman piirin tietoon. Asianajajan tulee asianajotehtävien hoitamisen lisäksi myös muulloin, esim. käymänsä yhteiskunnallisen keskustelun yhteydessä, pidättäytyä sellaisista ilmaisutavoista, jotka saattavat alentaa asianajajakunnan arvostusta ja yleisön sitä kohtaan tuntemaa luottamusta.

Asianajajan sananvapautta ja sitä koskevaa aikaisempaa ratkaisukäytäntöä on käsitelty kertomusvuonna ilmestyneessä *Martti Ojalan* artikkelissa ”Asianajajan sananvapauden rajoista kurinpitolautakunnan ratkaisukäytännön valossa” (Defensor Legis 1/2005, ss. 27).

Esiintyminen asianajotehtävien ulkopuolella. Asianajajakunnan arvon alentaminen. Tuomioistuimen arvostelu. Viranomaisen. Kollegan arvostelu. TO 2 §. TO 40 §. TO 44 §. TO 48 §.

[1] Kahdessa samaa asianajajaa koskeneessa valvonta-asiassa oli ollut kysymys siitä, että asianajaja oli eduskuntaan, tuomioistuimelle ja Suomen Asianajajaliitolle toimittamisissaan kirjoituksissa käyttänyt mm. pääministeristä, oikeuskanslerista, valtakunnansyyttäjistä ja korkeimman oikeuden presidentistä loukkaavia ilmaisuja ja arvostellut epäasiallisesti Suomen Asianajajaliiton ja tuomioistuinlaitoksen toimintaa.

Asianajajalle oli määrätty aikaisemminkin kurinpidollinen seuraamus epäasiallisesta kielenkäytöstä. Lisäksi hän ei ollut kummassakaan asiassa antanut häneltä pyydettyjä vastauksia. Hän ei ottanut vastaan liiton toimistosta lähettyjä ja haastemiehen välityksellä tiedoksi toimittuja vastauspyyntöjä tai kutsuja saapua valvontalautakunnan täysistunnon suulliseen käsittelyyn selvittämään menettelyään.

Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajajan käyttämät ilmaisut olivat olleet erityisen loukkaavia ja sellaisia, jotka alentavat asianajajakunnan arvoa ja vähentävät luottamusta asianajajakuntaan. Asianajajaa ei katsottu enää ominaisuuksiltaan sopivaksi harjoittamaan asianajajan tointa, jonka vuoksi hänet *erotettiin* Suomen Asianajajaliiton jäsenyydestä. Päätöstä oli noudatettava muutoksenhausta huolimatta (*Valvontalautakunnan täysistunto 28.1.2005 §§ 2-4*).

Asianajaja valitti päätöksestä, mutta Helsingin hovioikeus pysytti 28.12.2005 erottamispäätöksen muuttumattomana.

Valvontavelvollisuus. Vastapuolen painostaminen. TO 3§. TO 33 §.

[2] Kantelijan moitteet olivat koskeneet asianajotoimiston lakimiehen toimintaa. Kantelija moitti valvontavelvollista asianajajaa siitä, että lakimiehen päämiehen vastapuolelle lähettämä kirje sisälsi kantelijaa loukkaavaa kieltä, joka oli tulkittava uhkailuksi. Lakimies oli velkomusta koskevan riita-asian kirjeenvaihdon yhteydessä lausunut päämiehensä puolesta seuraavaa:

”asiaa sen kummemmin ajattelematta hän on allekirjoittanut kauppakirjan, mutta nyt häntä toki kiinnostaisi tietää, onko kauppakirjaa todellakin käytetty asumistuen hakemiseen. Jos näin on ja NN edelleenkin kiistää maksuvelvollisuutensa lainan suhteen, asia saattaa kiinnostaa myös asumistuen myöntänyttä Kelaa”.

Koska toimiston lakimies edellä lainatussa lausumassaan oli kytkenyt yhteen vastapuolensa maksuvelvollisuuden sekä lausuman siitä, että asumistuen myöntänyttä Kelaa saattaa kiinnostaa, mitä asiakirjoja asumistuen hakemisen perusteena oli käytetty, valvontalautakunta oli katsonut, että edellä kuvattu lausuma sisältää uhkaamisen asiattoman ilmoituksen tekemisestä

viranomaiselle. Toimiston lakimies oli edellä kuvatulla lausumalla sopimattomasti painostanut vastapuolta ja asianajaja oli laiminlyönyt valvoa, että hänen lakimiehensä noudattaa hyvää asianajajatapaa. Kurinpidolliseksi seuraamukseksi asianajajalle määrättiin *huomautus* (Valvontalautakunnan 1. jaosto 4.2.2005 § 17).

[3] Asianajaja oli päämiehensä puolesta velkonut kantelijayhtiötä maksamattomista perunatoimituksista uhkaamalla konkurssihakemuksella ja rikosilmoituksen tekemisellä.

Perintäkirjettä lähetettäessä voimassa olleen konkurssisäännön 5 §:n mukaan selvä ja riidaton saatava oli voinut olla konkurssiin asettamisen perusteena. Näin ollen lakiin perustuvan konkurssiin hakemismahdollisuuden mainitsemista perintäkirjeessä ei voitu pitää hyvän asianajajata- van vastaisena. Siinä tapauksessa, että asiassa katsottiin jonkin rikoksen tunnusmerkistön täyttyvän, ei myöskään rikosilmoituksen tekemisen uhkaa voitu pitää hyvän asianajajata- van vastaisena. Koska asiassa ei ollut esitetty mitään seikkoja, joiden perusteella asianajalla tai hänen päämiehellään olisi ollut perusteita epäillä rikoksen tapahtuneen, valvontalautakunta oli katsonut, että rikosilmoituksella uhkaaminen oli ollut asiatonta ja siten hyvän asianajajata- van vastaista. Seuraamukseksi määrättiin *huomautus* (Valvontalautakunnan 3. jaosto 20.5.2005 § 30).

VII MUITA TAPAUKSIA

Seuraavassa käsitellään valvontalautakunnan vuoden 2005 aikana ratkaisemia periaatteellisesti merkittäviä valvonta-asioita, joissa on ollut kysymys hyvää asianajajatapaa koskevien säännösten soveltamisesta.

Valvontalautakunnan toimivalta

[1] Käräjäoikeus ja hovioikeus olivat katsooneet, että saksalainen lakiasiaintuimiston pitäjä ei ollut oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 2 §:n mukaisella tavalla sopiva ja kykenevä toimimaan päämiehensä asiamiehenä käräjäoikeudessa vireille pannussa riita-asias- sa. Hovioikeus oli ilmoittanut ratkaisusta Suomen Asianajajaliiton hallitukselle.

Valvontalautakunta oli hankkimansa selvityksen perusteella todennut, että kyseistä henkilöä ei oltu merkitty asianajajista annetun lain 5 b §:ssä tarkoitettuun EU-luetteloon eikä hän kuulu Suomen Asianajajaliittoa vastaavaan saksalaiseen asianajajakamariin (Rechtsanwaltskammer). Valvontalautakunta oli sen vuoksi katsonut, ettei se ei ollut toimivaltainen käsittelemään laki- asiainuimiston pitäjän menettelyn hyvän asianajajata- van mukaisuutta, jonka vuoksi lausunnon antaminen asiasta *raukesi* (Valvontalautakunnan täysistunto 28.1.2005 § 13).

Epärehellisyys. Huolellisuusvelvollisuus. AAL 7 §. TO 2 §. TO 22 §.

[2] Asianajaja oli laiminlyönyt toimittaa kantelijan valituslu- pahakemuksen määräajassa korkeimpaan oikeuteen. Lisäksi hän oli uskotellut kantelijalle toimittaneensa valituslu- pahakemuksen korkeimpaan oikeuteen ja saaneensa siihen korkeimmalta oikeudelta hylkäävän ratkaisun.

Valvontalautakunta oli katsonut asianajajan menetelleen hyvän asianajajata- van vastaisesti laiminlyömällä velvollisuutensa hoitaa kantelijan asiaa huolellisesti säädettyjä määräaikoja noudattaen. Lisäksi asianajaja oli laiminlyöntinsä salataks- een tahallisesti vastoin asianajajalain 5 §:n 1 momenttia menetellyt epäreh- tellisesti antamalla päämiehelleen totuudenvastaisia tietoja valituslu- pahakemuksen toimittamisesta ja siihen saadusta kielteisestä ratkaisusta.

Koska asianajaja ei ollut tuonut asiassa esiin lieventäviä seikkoja eikä niitä ollut valvontalautakunnan näkemyksen mukaan muutoinkaan tul- lut asiassa ilmi, hänet oli asianajajista annetun lain 7 §:n 3 momentin mukaan *erotettava* asianajajayhdistyksen jäsenyydestä (Valvontalautakunnan täysistunto 28.1.2005 § 8).

Asianajajakunnan arvon alentaminen. Palkkio. Palkkion kohtuullisuus. TO 2 §. TO 23 §.

[3] Asianajaja oli hakenut osakeyhtiötä konkurs- siin ja hänet oli määrätty yhtiön konkurssipesän väliaikaiseksi pesänhoitajaksi. Vajaata viikkoa

ennen konkurssiin asettamista yhtiö oli suorittanut asianajajalle 10 000 euron suuruisen laskun, joka oli perustunut konkurssiin hakemiseen ja väliaikaisen pesänhoitajan suostumuksen antamiseen. Asianajaja oli ilmoittanut laskuttamansa määrän olleen myös väliaikaisen pesänhoidon ennakkoa.

Valvontalautakunta oli havainnut, että asianajajan perimä palkkio oli ollut kohtuuton tavanomaisten asiakirjojen eli konkurssihakemuksen ja suostumuksen laatimisesta. Valvontalautakunta oli myös katsonut, että väliaikaisella pesänhoitajalla ei ollut oikeutta palkkioennakkoon. Vaikka asianajajan laskuttamaa määrää pidettäisiin väliaikaisen pesänhoitajan palkkiona, sitä oli joka tapauksessa pidettävä kohtuuttomana myös konkurssiain neuvottelukunnan suositukset huomioon ottaen, minkä vuoksi hän oli menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti. Kurinpidolliseksi seuraamukseksi hänelle määrättiin 5 000 euron suuruinen *seuraamusmaksu* (*Valvontalautakunnan täysistunto 28.1.2005 § 13*). Päätös on lainvoimainen.

Asianajajakunnan arvon alentaminen. TO 2 §.

[4] Asianajaja oli päämiestensä pyynnöstä liittänyt eräitä valokuvia päämiehensä puolesta laatimaansa valitukseen hallinto-oikeudelle. Samat kuvat olivat olleet jo aikaisemmin liitteenä kantelijan vastapuolen rakennusvalvontatoimistolle osoittamassa valituksessa. Hallinto-oikeus oli maininnut kuvat kantelijalle kielteisen päätöksensä perusteluissa.

Valokuvat oli saadun selvityksen mukaan otettu rakennuksen ulkopuolelta, mutta ne kohdistuvat rakennuksen sisätilaan. Kantelijan mukaan ne oli otettu ilman hänen lupaansa.

Valvontalautakunta oli todennut, että lomiasunto on kotirauhan suojaama paikka ja siellä olevan henkilön kuvaaminen ilman hänen lupaansa on salakatselurikos. Rakennuksen kuvaaminen sellaisenaan sitä vastoin ei ole kiellettyä, mutta kuvaamisen kohdentaminen rakennuksen sisälle merkitsee yksityisyyden loukkamista vaikka sisällä ei olisi ketään henkilöä.

Valvontalautakunta oli todennut edelleen, että oikeuskäytännössä on aikaisemmin sallittu todistusaineiston käyttö sen hankintatavasta

riippumatta. Käsityskannat ovat kuitenkin muuttamassa oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin periaatteiden vahvistumisen myötä. Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajajan tulisi pääsääntöisesti pidettyä lain tai hyvän tavan vastaisesti hankitun aineiston hyödyntämisestä, vaikka päämies sitä vaatiikin.

Koska kuvat olivat jo päämiesten toimesta tulleet osaksi asianajollista aineistoa vireillä olevassa asiassa, valvontalautakunnan käsityksen mukaan asianajajan menettely ei kuvien ottamistavan hyvän tavan vastaisuudesta huolimatta ollut hyvän asianajajatavan vastaista. Asian saattaminen hallinto-oikeuden käsiteltäväksi oli ollut tavanomaista päämiehen oikeuksien toteuttamiseen liittyvää asianajollista toimintaa.

Kantelu ei antanut aihetta kurinpidollisen seuraamuksen määräämiseen (*Valvontalautakunta 1. jaosto 4.11.2005 § 11*).

Toimiston asianmukainen järjestely. Sirpalointi. TO 3 §.

[5] Suomen Asianajajaliiton puheenjohtajisto oli havainnut, että asianajaja oli kuolinpesään määrättynä pesänjakajana suorittanut kuolinpesän jaon ja jaon yhteydessä myynyt omistamansa kiinteistönvälityksen nimissä kuolinpesään kuuluneen kiinteistön.

Valvontalautakunta havaitsi, että asianajaja oli harjoittanut asianajon ohella kiinteistönvälitystä. Valvontalautakunta oli havainnut, että kiinteistönvälitystoiminnan harjoittaminen samassa toimistohuoneistossa asianajotoiminnan kanssa ei antanut riittävän selkeää kuvaa siitä, mikä osa harjoitetusta toiminnasta oli asianajoa ja mikä osa kiinteistönvälitystä. Koska asianajaja vielä usein myös pesänjakajana tai uskottuna miehenä joutuu realisoimaan kiinteistöjä, valvontalautakunta oli katsonut, että asianajajan noudattama järjestely oli omiaan aiheuttamaan sekaannusta.

Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajaja oli laiminlyönyt velvollisuutensa säilyttää asianajotoimintansa yhtenä kokonaisuutena ja menetellyt siten hyvän asianajajatavan vastaisesti. Seuraamukseksi hänelle määrättiin *huomautus* (*Valvontalautakunnan 2. jaosto 8.9.2005 § 20*).

Asianajaja valitti päätöksestä ja asia siirtyi 24.5.2005 Helsingin hovioikeuden käsiteltäväksi. Asia oli kertomusvuoden päättyessä edelleen vireillä hovioikeudessa.

Toimiston asianmukainen järjestely. Toiminimi. Valvontavelvollisuus. TO 3 §.

[6] Asianajajan aviomies, joka oli varatuomari, oli toiminut asianajotoimiston päätoimisena lakimiehenä 01.09.2000 alkaen ja osakkaana 30.09.2002 alkaen. Varatuomari allekirjoitti 5.7.2004 tili- ja kiinteistösaakeyhtiön, jonka toimitusjohtaja ja hallituksen ainoa varsinainen jäsen hän oli ja jonka hallituksen varajäsenenä oli hänen asianajajavaimonsa, puolesta toimeksiantosopimuksen erään kuolinpesän pesänjakaajan kanssa kuolinpesän kiinteistöjen myynnistä. Myynti-ilmoituksessa varatuomari oli ilmoittanut yhteystiedoikseen ja tarjousten jättöosoitteeksi asianajotoimiston yhteystiedot.

Valvontalautakunta oli todennut asianajajan toimineen hyvän asianajajatavan vastaisesti sallissaan miehensä käyttää myyntitoimeksiannossa yhteystietoina asianajotoimiston yhteystietoja, koska myyntitoimeksianto ei ollut asianajotoimiston vastaanottama toimeksianto ja koska asianajotoimiston yhteystietojen käyttäminen myynti-ilmoituksessa antoi sen kuvan, että myyntitoimeksiannosta hoidettiin asianajoyhtiön lukuun. Seuraamukseksi asianajajalle määrättiin huomautus (Valvontalautakunnan 1. jaosto 29.4.2005 § 26).

Korvaus tehtävän hankkimisesta. TO 6 §.

[7] Asianajaja oli lähettänyt postissa kahdelle vankilassa oleva vangille Sony Playstation 2 -pelit ja toiselle heistä muistikortin ja asianajotoimiston tarroja, jotka oli pyydetty liimaamaan pelikoteloon. Pelejä ei ollut annettu vangeille.

Kummatkin vangit olivat asianajajan vanhoja asiakkaita. Asianajaja oli kertonut vastauksessaan, että toinen heistä oli kokenut sortoa muiden vankien taholta. Hänet oli siirretty eristyksiin. Tämä oli vaikuttanut vangin mielialaan

ahdistavasti. Asianajaja oli kertonut käyttäytyneensä asiassa inhimillisistä syistä omantuntonsa sekä lakien ja liiton sääntöjen mukaisesti. Pellen lähettämällä ei ollut hänen mielestään mitään yhteyttä toimeksiantoihin.

Valvontalautakunta oli todennut, että asianajotoiminnan mainontaa ja markkinointia on säädelty hyvin yleisellä tasolla. Asianajajalain 1 §:n mukaan asianajaja on velvollinen lakia ja hyvää asianajajatapaa noudattaen parhaan kykynsä mukaan valvomaan päämiehensä etua ja oikeutta sekä 2 §:n mukaisesti niin hyvin tehtäviä suorittaessaan kuin muutoinkin välttämään kaikkea, mikä saattaa alentaa asianajajakunnan arvoa ja vähentää luottamusta asianajajakuntaan. Euroopan unionin asianajajien tapaohjeiden 2.6-kohta käsittelee asianajotoiminnan markkinointia.

Valvontalautakunta oli todennut, että käytännössä markkinoinnin ja mainonnan kohde-ryhmät samoin kuin sitä seuraavat ihmisetkin perustuvat käsityksensä mielikuviin. Vaikka asianajajan ilmoituksen mukaan kysymyksessä ei ollut lahja, vaan laina, lähetyksen tarkoitusta ja luonnetta ei ollut kuitenkaan ilmaistu niin selvästi, että asia ei olisi aiheuttanut epäilystä ulkopuolisisissa.

Valvontalautakunta oli katsonut, että asia ei antanut aihetta kurinpidollisen seuraamuksen määräämiseen, mutta kiinnitti kuitenkin asianajajan huomiota siihen, että ulkopuolisen silmissä kysymyksessä saattaisi olla hyvityksen maksaminen toimeksiannon suorittamisesta (Valvontalautakunnan 3. jaosto 16.9.2005 § 21).

Salassapitovelvollisuus. TO 19 §.

[8] Asianajaja oli esiintynyt televisio-ohjelmassa, jonka aiheena oli ollut seksuaalirikollisuus. Kantelija oli tuomittu 2000-luvun alussa rangaistuksiin ennen ohjelman esittämistä ja sen jälkeen erinäisistä rikoksista, joissa asianajajan päämies oli ollut asianomistajana. Kantelijan mukaan asianajaja oli ohjelmassa paljastanut seikkoja, jotka häntä koskevilla jutuissa oli julistettu salassa pidettäväksi. Lisäksi asianajaja oli hänen mukaansa levittänyt vankilaviranomaisille perätöntä kertomusta, jonka vuoksi kantelijan ehdonalaan vapautteen pääsy oli lykkääntynyt.

Asianajajan antaman vastauksen mukaan ohjelmasta oli saattanut saada sen kuvan, että ennen sen esittämistä salassa pidettäviä seikkoja olisi käsitelty. Asianajaja kertoi, että näin ei kuitenkaan ollut tapahtunut, vaan keskustelu oli käyty yleisellä tasolla. Tuon jutun aineisto oli tuomiolauselmaa ja sovellettuja lainkohtia lukuun ottamatta julistettu salaiseksi. Esittämisen jälkeen ratkaistun asian osalta vain asianomistajien henkilötietoja koskevat tiedot oli julistettu salassa pidettäviksi. Vankilanojohtaja oli ollut yhteydessä asianajajaan ennen ehdonalaiseen vapautteen päästämistä. Keskustelun perusteella asianajaja oli tehnyt pyynnön vapautteen pääsemisen lykkäämisestä päämiehensä turvallisuutta koskevilla perusteilla.

Valvontalautakunta totesi, että laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta koskee viranomaisten asiakirjoja, niiden julkiseksi tulemista ja salassapitovelvoitteita. Laki oikeudenkäynnin julkisuudesta käsittelee tuomioistuinten asiakirjojen sekä istuntojen ja eräiden asiaryhmien käsittelyn julkisuutta. Pääsäännön mukaan oikeudenkäyntiaineisto, muun muassa poliisitutkintapöytäkirjat, tulee julkiseksi jutun pääkäsitelyssä, ellei aineistoa kokonaan tai osaksi ole julistettu salassa pidettäväksi.

Asianajajan päämies oli antanut luvan televisioesiintymiselle. Valvontalautakunta oli todennut, että salassapitolainsäädäntö asettaa velvollisuuksia viranomaisille, mutta ei rajoita yksityisen henkilön oikeutta kertoa omasta asiastaan julkisuudessa. Valvontalautakunta ei ollut havainnut, että asianajaja olisi esittänyt televisio-ohjelmassa salaiseksi määrättyä oikeudenkäyntiaineistoa tai sellaiseen liittyviä asiakirjoja. Kantelijan ehdonalaiseen vapautteen pääsy oli lykkääntynyt rikosseuraamusviraston päätöksellä. Kantelu *ei antanut aihetta kurinpidollisen seuraamuksen määräämiseen (Valvontalautakunnan 3. jaosto 17.3.2005 § 24).*

Tiedonantovelvollisuus. TO 21 §.

[9] Asianajaja oli toiminut kantelijan asiamiehenä riita-asiassa, joka oli oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevia vaatimuksia lukuun ottamatta sovittu käräjäoikeuden vahvistamalla sovinnolla. Kantelija oli moittinut asianajajaa muun

ohessa ja siitä, että asianajaja ei ollut ilmoittanut määrääjässä käräjäoikeuden oikeudenkäyntikulujen korvaamista koskevasta ratkaisusta.

Valvontalautakunta oli havainnut, että asianajaja oli ilmoittanut kantelijalle käräjäoikeuden päätöksestä, jolla molempien osapuolten vaatimukset oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta oli hylätty, vasta tyytymättömyyden ilmoittamiselle säädetyin määräajan jälkeen. Asianajajan olisi tullut siitä huolimatta, vaikka hänellä olisi ollutkin perusteltu syy olettaa, ettei kantelijalla ole aihetta valittaa päätöksestä, ilmoittaa päätöksestä viipymättä päämiehelleen. Tämän laiminlyödessään asianajaja oli menetellyt hyvän asianajajatavan vastaisesti, jonka vuoksi hänelle määrättiin *huomautus (Valvontalautakunnan 1. jaosto 9.12.2005 § 11).*

Huolellisuusvelvollisuus. TO 22 §.

[10] Asianajaja oli laatinut kiinteistön kaupan muodossa kahta toisen maalla ollutta rakennusta koskevan lahjakirjan, jonka kaupanvahvistaja oli yksin todistanut oikeaksi. Lahjakirjassa oli määräys, jonka mukaan lahjansaajan, joka omisti myös kiinteistön, jolla rakennukset sijaitsivat, aviopuolisolla ei ollut avio-oikeutta lahjoitettuun omaisuuteen.

Valvontalautakunta oli todennut, että koska avioliittolain 66 §:n mukaan avio-oikeuden poisulkevaan asiakirjaan vaaditaan kaksi esteetöntä todistajaa, asianajaja oli menetellyt taitamattomasti ja hyvän asianajajatavan vastaisesti. Valvontalautakunta oli ottanut seuraamusta harkitessaan huomioon, että lahjansaajan puolison avio-oikeus mainittuun kiinteistöön oli suljettu pois myös avioehtosopimuksin. Seuraamukseksi asianajajalle määrättiin *huomautus (Valvontalautakunnan 1. jaosto 13.6.2005 § 5).*

[11] Asianajaja oli toimittanut kantelijan äidin jälkeisen perunkirjoituksen 14.1.2005. Vainaja oli tehnyt testamentin, jolla hän testamenttasi asuinhuoneiston pojalleen. Pojan kuoleman johdosta testamentinsaajaksi oli tullut pojan tytär. Kuolinpesän osakkaat katsoivat testamentin olevan pätemätön ja että se ei vastannut vainajan viimeistä tahtoa.

Kantelija oli moittinut asianajajaa siitä, että tämä oli menetellyt toimeksiantoaan hoitaessaan

huolimattomasti, tehnyt perukirjaan yksipuolisen muutoksen eikä ollut pyrkinyt asian sovinnolliseen ratkaisemiseen.

Valvontalautakunta oli todennut, että asianajaja oli lisännyt 14.1.2005 pidetyn perunkirjoituksen jälkeen perukirjaan kantelijan perinnöistä luopumisen johdosta kantelijan lapset. Perukirjasta kävi ilmi, että lapsille ei ollut ilmoitettu perunkirjoituksen toimittamisesta. Asianajaja ei näiltä osin ollut hoitanut toimeksiantoa riittävän huolellisesti ja täsmällisesti, minkä vuoksi seuraamukseksi hänelle määrättiin *huomautus* (Valvontalautakunnan 2. jaosto 22.11.2005 § 32).

[12] Rättsbiträdet hade mottagit av klaganden och hans syskon i uppdrag att övervaka deras intressen och att skrida till nödvändiga åtgärder för att undvika gäldansvar efter faderns död. Rättsbiträdet hade bl.a. underlätit uppmana klaganden att avträda det överskuldssatta dödsboet till konkurs eller till boutredningsmannaförvaltning. Detta hade förorsakat att klaganden m.fl. hade förpliktats av Vasa hovrätt med dom avgiven 11.6.2003 att betala drygt 6 000 euro av det kommanditbolags skulder som tillhörde dödsboet.

Efter att klaganden väkt talan mot justitieministeriet i tingsrätt på grund av ministeriets principalansvar i ärendet, har tingsrätten godkänt käromålet och ålagt staten att utbetala skadestånd. Tingsrätten ansåg att Rättsbiträdet hade vållat skada genom vårdslöshet. Han hade rådgett klaganden att ge sin fullmakt åt änkan för att fortsätta det överskuldssatta kommanditbolagets verksamhet, vilket betydde att klaganden hade förlorat den i ÄB 21:18 stipulerade förmånen att undgå gäldansvar. Ytterligare hade rättsbiträdet undlåtit att vidta andra åtgärder som tryggade klagandens intressen.

Med beaktande av utgången av tingsrättens laga kraft vunna dom och egna rättsbitrådets medgivanden samt utredningen i övrigt i ärendet fann tillsynsämnden att han inte utfört sitt uppdrag med tillbörlig omsorg, noggrannhet och skyndsamhet och att han därför hade förfarit i strid med god advokatsed. Som disciplinärt påföljd *varning* (Tillsynsämndens 3 sektion 15.12.2005 § 13).

Julkinen oikeusapu. Informointivelvollisuus oikeusavun saatavuudesta. TO 25 §.

[13] Asianajaja oli laatinut päämiehensä toimeksiannosta kaupungin sosiaalivirastolle hallinnollisen valituksen. Päämies moitti asianajajaa siitä, että tämä ei ollut riittävästi tehnyt selkoa mahdollisuudesta hoidattaa asia oikeusaputoimiston kautta, vaikka päämiehellä oli oikeus oikeusapuun.

Valvontalautakunta oli todennut, että voimassa oleva oikeusapulaki on huomattavasti laajentanut sitä henkilöpiiriä, joka on oikeutettu entisen maksuttoman oikeudenkäynnin asemesta nykyiseen oikeusapuun. Valtion varoista kustannettava oikeusapu on niin sanotuissa ulkoprosessuaalisissa asioissa annettu julkisten oikeusavustajien yksinoikeudeksi. Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajajalta vaadittava lojaalisuus päämiestä kohtaan kuitenkin edellyttää, että päämiehelle on avoimesti kerrottava kaikista niistä erilaisista taloudellisista mahdollisuuksista, joita päämiehellä on käytettävissään asiansa hoitamiseksi. Hyvä asianajajatapa edellyttää, että asianajajan on informoitava päämiestään oikeusavusta kaikissa niissä tilanteissa, joissa päämiehellä olisi tällainen mahdollisuus. Tämä ei tarkoita, että päämies olisi ohjattava oikeusaputoimiston asiakkaaksi, mutta päämiehelle on avoimesti selvitettävä ne taloudelliset kustannukset, jotka aiheutuvat asian hoitamisesta joko asianajajaa tai oikeusaputoimistoa käytettäessä. Tämän jälkeen on asiakkaan itsensä päätettävä, kenen palveluksia hän haluaa käyttää.

Valvontalautakunta oli katsonut, että asianajaja ei ollut riittävästi selvittänyt päämiehelleen sitä, oliko tällä mahdollisuus oikeusapuun, minkä vuoksi asianajajan katsottiin menetelleen hyvän asianajajatavan vastaisesti. Seuraamukseksi hänelle määrättiin *huomautus* (Valvontalautakunnan täysistunto 28.1.2005 § 14).

Asian sovinnollinen selvittäminen. TO 34 §.

[14] Kantelija oli saattanut asianajajan päämiestä vastaan vireille perusteettoman edunpalautusta koskeneen kanteen. Käräjäoikeus oli hylännyt kanteen ja velvoittanut kantelijan

suorittamaan asianajajan päämiehelle oikeudenkäyntikulut.

Kantelija oli valittanut päätöksestä hovioikeuteen, joka oli pysyttänyt käräjäoikeuden päätöksen muuttumattomana ja velvoitti samalla kantelijan korvaamaan asianajajan päämiehen oikeudenkäyntikulut myös hovioikeudessa.

Kantelija oli moittinut asianajajaa siitä, että tämä oli saattanut käräjä- ja hovioikeuden päätökset ulosottoteitse täytäntöönpantaviksi varaamatta kantelijalle ennen sitä mahdollisuutta asian sovinnolliseen selvittämiseen ja saatavien vapaaehtoiseen suorittamiseen. Kantelija oli katsonut asianajajan menettelyn aiheuttaneen hänelle tarpeettomia lisäkustannuksia.

Asianajaja oli kertonut selvittäneensä kantelijan maksuhalukkuuden tämän avustajan kanssa käräjäoikeuden ratkaisun jälkeen käymänsä puhelinkeskustelun yhteydessä. Koska asianajajan tulee valvonta-asiassa antaa vastaus häneen kohdistettuihin moitteisiin avoimesti ja totuudenmukaisesti, valvontalautakunta ei ollut havainnut, että asiassa olisi tullut esille sellaista,

joka antaisi aiheen epäillä asianajajan vastauksen todenperäisyyttä. Valvontalautakunta ei tämän vuoksi ollut havainnut asianajajan menetelleen hyvän asianajajattavan vastaisesti saattaessaan käräjäoikeuden päätöksen ulosottoteitse täytäntöönpanotavaksi.

Asianajaja oli myöntänyt, että hovioikeuden ratkaisun jälkeen hän ei kantelijan aikaisemmat kannanotot huomioon ottaen ollut enää erikseen pyrkinyt selvittämään velallisen maksuhalukkuutta. Valvontalautakunnan käsityksen mukaan näin voitiin menetellä ja oli usein menetelty. Vaikka valvontalautakunta ei ollut havainnut asianajajan menettelleen motittavasti saattaessaan hovioikeuden päätöksen ulosottoteitse täytäntöönpanotavaksi, se *kiinnitti* kuitenkin vastaisen varalta asianajajan *huomiota* siihen, että hovioikeuden ratkaisu oli sellainen yleensä lainvoimaiseksi jäävä tuomio, joka saattoi muuttaa velallisen käsityksen maksuhalukkuudestaan. Siksi velallisen käsityksestä olisi yleensä syytä varmistua tässäkin vaiheessa (*Valvontalautakunta 1. jaosto 4.11.2005 § 18*).

Tilastotietoja asianajajien valvonnasta vuonna 2005

HALLITUKSEN YLEISVALVONTA

1 Hallituksen yleisvalvonta ja jäsenkelpoisuutta koskeva valvonta

Hallitus saattoi yleisvalvonta-oikeutensa perusteella vuonna 2005 liiton aloitteesta vireille kaksitoista (12) valvonta-asiaa, joista kymmenen (10) johti kurinpidollisen seuraamuksen määräämiseen. Suurin osa niistä koski sellaisia ylilaskutus-tilanteita, joita koskevissa palkkioriiita-asiassa valvontalautakunta oli suosittanut laskutuksen huomattavaa alentamista. Lisäksi hallitus saattoi vireille kaksi muun viranomaisen kuin oikeuskanslerin ilmoituksesta vireille tullutta asiaa, jotka molemmat johtivat seuraamuksen määräämiseen.

Vuonna 2004 suoritettujen asianajajien ulosototilanteen selvittämisen perusteella hallituksen seurattavana kertomusvuoden päättyessä oli kahdeksan (8) ulosoton kautta velkojaan suorittavan asianajajan velkatilanne. Vuoden 2004 päättyessä hallituksen käsiteltävänä oli ollut 22 velkaantumisasiaa. Hallitus siirsi vuonna 2005 yhden asianajajan velkaantumistilanteen valvontalautakunnan käsiteltäväksi hyvän asianajajan noudattamisen kannalta.

RATKAISTUT VALVONTA-ASIA

Valvontalautakunta ratkaisi vuonna 2005 yhteensä 416 valvonta- ja palkkioriiita-asiaa, joista 42 jätettiin tutkimatta tai niiden käsittely lopetettiin. Aineellisesti ratkaistuista 374 asiasta 300 oli valvonta-asioita ja 74 palkkioriiita-asioita. Asianajajia oli kertomusvuoden lopulla 1 763 ja kaikki ratkaistut 374 asiaa muodostivat siten 21 % koko asianajajakunnasta. Vastaava suhdeluku oli 17 % vuonna 2004.

Ratkaistuista 416 asiasta 118 oli sellaisia, jotka olivat tulleet vireille ennen 1.11.2004 voimaan tullutta asianajajista annetun lain muutosta. Niistä 10 jätettiin tutkimatta tai niiden käsittely lopetettiin. Aineellisesti ratkaistuista 108 ns. vanhoista asioista 78 oli valvonta-asioita ja 30 palkkioriiita-asioita.

Valvontalautakunnan 1. jaosto kokoontui kertomusvuonna kuusi (6) kertaa ja kaksi muuta jaostoa kumpikin viisi (5) kertaa. Täysistunnon kokouksia järjestettiin kolme (3). Aineellisesti ratkaistuista valvonta-asioista 23 (6 %) käsiteltiin täysistunnossa. Jaostojen kokouksissa ratkaistiin aineellisesti keskimäärin 22 asiaa kokousta kohden.

Aikaisemmissa valvontakertomuksissa on valvonta-asioiden vireilletulotapojen jakautumista ja seuraamuksia koskevat prosentuaaliset suhdelluvut laskettu kaikista lopullisesti ratkaistuista asioista, joihin on sisällytetty myös tutkimatta jätetyt ja eri syistä rauenneet asiat. Asianajajista

annetun lain 1.11.2004 voimaan tulleen muutoksen jälkeen erityisesti tutkimatta jätettyjen valvonta-asioiden osuus näyttää selvästi lisääntyneen. Tämän vuoksi kertomusvuoden vertailulukuna on seuraavassa käytetty **aineellisesti ratkaistujen** valvonta-asioiden kokonaismäärää oikeamman käsityksen saamiseksi erityisesti aiheellisten kanteluiden suhteellisesta osuudesta.

1 Aineellisesti ratkaistut valvonta-asiat vireilletulotaparyhmittäin*

Aineellisesti ratkaistut 300 valvonta-asiaa jakaantuivat vireilletulotavan suhteen seuraavasti:

- Oman päämiehen kantelut 108 (36 %)
- Vastapuolen tai tämän avustajan kantelut 55 (18 %)
- Pesänselvittäjää, -jakajaa tms. koskevat kantelut 70 (24 %)
- Liiton hallituksen siirtämät asiat 27 (9 %)
- Kantelut oikeuskanslerin ilmoituksen johdosta 7 (2 %)
- Toisen asianajajan tai viranomaisen kantelut 6 (2 %)
- Muun tahon kantelut 27 (9 %).

Ks. liite nro 1 s. 44.

2 Seuraamukset

Aineellisesti ratkaistuista 300 valvonta-asiasta

- 203 kantelua (68 %) ei antanut aihetta kurinpidollisen seuraamuksen määräämiseen
- Huomautus määrättiin kurinpidolliseksi seuraamukseksi 68 tapauksessa (23 %)
- Varoitus 24 tapauksessa (8 %)
- Valvontalautakunnan täysistunto määräsi yhdessä (1) tapauksessa seuraamusmaksun
- Neljässä (4) tapauksessa täysistunto päätti erottaa asianajajan liiton jäsenyydestä.

3 Seuraamusten jakaantuminen valvonta-asioiden vireilletulotavan perusteella

Seuraamus määrättiin

- Asianajajan oman päämiehen tekemistä kanteluista 27 tapauksessa (25 %)
- Vastapuolen tai tämän avustajan kanteluista 13 tapauksessa (24 %)
- Pesänselvittäjää ja -jakajaa tai muuta määräyksenvaraista tehtävää hoitanutta asianajajaa koskeneista kanteluista 22 tapauksessa (31 %)
- Liiton hallituksen siirtämissä valvonta-asioissa 19 tapauksessa (70 %)
- Oikeuskanslerin ilmoituksesta vireille tulleissa asioissa kuudessa (6) tapauksessa (86 %)
- Toisen asianajajan tai viranomaisen kantelusta vireille tulleissa valvonta-asioissa 5 tapauksessa (83 %)
- Muun tahon kantelusta vireille tulleissa asioissa 7 tapauksessa (19 %).

4 Asianajotoimistojen tarkastukset, suulliset käsittelyt valvonta-asioissa ja äänestykset

Vuonna 2005 suoritettiin kaksi (2) hallituksen määräämää tarkastusta, joista toinen liittyi vireillä olleeseen velkaantumisasiin. Kertomusvuoden aikana ratkaistujen valvonta-asioiden yhteydessä ei suoritettu valvontalautakunnan määräämiä asianajotoimiston tarkastuksia.

Valvontalautakunta järjesti vuoden 2005 aikana ratkaistujen valvonta-asioiden käsittelyn yhteydessä kuusi (6) suullista käsittelyä, joista kolme tapahtui täysistunnossa ratkaistuissa asioissa. Palkkioriiita-asioiden käsittelyn yhteydessä järjestettiin yksi suullinen käsittely. Hallitus järjesti suullisen käsittelyn yhdessä kertomusvuoden päättyessä edelleen vireillä olleessa velkaantumisasiassa.

Valvontalautakunnan täysistunto äänesti yhdessä (1) ratkaisemistaan asioista. Jaostojen päätökset tehtiin yksimielisesti.

* Lukumäärään ei sisälly tutkittavaksi ottamatta jätettyjä valvonta-asioita eikä asioita, joiden käsittely on rauennut.

5 Valvonta- ja palkkiorita-asioiden keskimääräinen käsittelyaika

Valvonta- ja palkkiorita-asioiden keskimääräinen käsittelyaika oli vuonna 2005 viisi (5) kuukautta 20 päivää.

6 Muutoksenhaku valvonta-asioissa

Helsingin hovioikeuden ratkaisemat valitukset

Helsingin hovioikeus ratkaisi 17.3.2005 antamallaan lainvoimaisella päätöksellä asianajajan valituksen, joka koski kurinpitolautakunnan hänelle 24.3.2003 määräämää julkista varoitusta, eikä muuttanut päätöstä. Julkinen varoitus on julkaistu Defensor Legis -lehden numerossa 3/2005 s. 34–635.

Hovioikeus on kertomusvuonna ratkaissut neljä (4) asianajajan valitusta, jotka koskivat heille asianajajista annetun lain 1.11.2004 voimaan tulleen muutoksen jälkeen valvontalautakunnan määräämää huomautusta tai varoitusta. Kaksi näistä hovioikeuden päätöksistä on lainvoimaisia. Ensimmäisessä tapauksessa hovioikeus ei muuttanut valvontalautakunnan päätöstä määrätä asianajajalle kurinpidolliseksi seuraamukseksi huomautus ja toisessa tapauksessa hovioikeus lievensi asianajajalle määrätyn varoituksen huomautukseksi. Kahdessa muussa hovioikeuden joulukuussa 2005 ratkaisemassa asiassa määrääaika valitusluvan pyytämiseksi oli vuoden päättyessä vielä kesken. Näissä asioissa hovioikeus oli pysyttänyt valvontalautakunnan asianajajalle määrättyä huomautusta ja erottamista koskevat päätökset muuttumattomina.

Ratkaisemattomat valitukset

Helsingin hovioikeudessa oli kertomusvuoden päättyessä vireillä seitsemän (7) asianajajan valitukset, jotka koskivat valvontalautakunnan heille määräämää varoitusta tai huomautusta. Vuoden 2005 päättyessä käsiteltävinä oli lisäksi kolmen (3) asianajajan huomautusta tai varoitusta koskevat valitukset, joiden johdosta hallitus ei ollut vielä antanut lausuntoaan Helsingin hovioikeu-

delle. Näistä vielä ratkaisemattomasta 10:stä valituksesta kuusi (6) koski asianajalle määrätyn huomautuksen ja neljä (4) varoituksen poistamista tai lieventämistä.

Kaikissa 1.11.2004 voimaan tulleen asianajajista annetun lain muutoksen jälkeen valvontalautakunnan ratkaisemissa asioissa valittajana oli asianajaja. Oikeuskansleri ei ole valittanut kertaakaan valvontalautakunnan päätöksistä.

RATKAISTUT PALKKIORITA-ASIAT

Valvontalautakunta ratkaisi aineellisesti 2005 yhteensä 74 palkkiorita-asiaa, joista 24:ssä (32 %) annettiin suositus palkkion alentamisesta. Palkkiorita-asioista 50:ssä (68 %) ei annettu suositusta.

Palkkioridoista 43:ssa (58 %) hakijana oli asianajajan päämies. Päämiehen hakemuksista 14 kappaleessa (33 %) annettiin suositus ja 29:ssä palkkioriidassa (67 %) ei annettu suositusta.

Hakemuksista 31 (42 %) koski pesäselvittäjän, -jakajan tms. laskutusta. Näissä asioissa annettiin 10 (32 %) suositusta ja hakemuksista 21 (68 %) ei johtanut suosituksen antamiseen.

Vuonna 2004 ratkaistiin palkkiorita-asiain välimiesmenettelyssä 65 kannetta, joista 23 (35 %) johti palkkion alentamiseen. Vuonna 2003 välimiesoikeudet ratkaisivat 42 palkkioritaa, joista 15:ssä (36 %) kanne hyväksyttiin.

VIREILLE TULLEET ASIAT

Kertomusvuonna vireille tuli yhteensä 384 asiaa, joista 330 oli valvonta-asioita ja 54 palkkiorita-asioita. Vireille tulleista asioista 28:ssa oli kysymys sekä valvonta- että palkkioriidasta. Asioista 26 oli pelkkiä palkkioritoja. Pelkkiä valvonta-asioita tuli vireille 302 kappaletta. Vuoden 2005 päättyessä asianajajia oli 1 763, joten uusien asioiden määrä oli 22 % asianajajakunnasta. Vastaava suhdeluku oli vuonna 2004 sama.

Vuosi	Aktien lukumäärä	Asianajajia	%
1990	164	966	17
1991	184	1.024	18
1992	243	1.069	23
1993	217	1.148	19
1994	225	1.200	19
1995	282	1.262	22,5
1996	235	1.334	18
1997	224	1.368	16
1998	246	1.428	17
1999	263	1.499	18
2000	292	1.539	19
2001	278	1.555	18
2002	349	1.600	22
2003	365	1.661	22
2004	390	1.735	22
2005	384	1.763	22

Vuoden 2004 loppuun mennessä vireille tuli 390 kantelu- ja palkkioriiita-asiaa. Vuonna 2003 uusia kantelu- ja palkkioriiita-asioita tuli vireille 365 kappaletta.

– Martti Ojala

Sammanfattning

Styrelsen för Finlands Advokatförbund skall enligt 6 § lagen om advokater se till att advokaterna vid uppträdandet inför domstolarna eller övriga myndigheter samt även i övrig verksamhet uppfyller sina förpliktelser. Det grundläggande stadgandet om en advokats förpliktelser lyder: "Advokat skall redbart och samvetsgrant utföra honom anförtrödda uppdrag samt i all sin verksamhet iakttaga god advokatsed" (5 § 1 mom.).

När ändringen av lagen om advokater trädde i kraft den 1.11.2004 grundades en särskild tillsynsnämnd för att handlägga och avgöra tillsynsärenden (7 c § 1 mom.). Tillsynsnämnden handlägger också arvodestvister och ger rekommendationer om advokatarvodenas skälighet. Vid bedömningen av de krav som god advokatsed i enskilda fall ställer på advokaten tillämpar tillsynsnämnden de vägledande reglerna om god advokatsed som godkänts vid förbundsmötet år 1972.

Tillsynsnämndens sammansättning

Tillsynsnämnden består av en ordförande och åtta andra medlemmar samt en personlig suppleant för var och en av de sistnämnda. Ordföranden samt fem av de övriga medlemmarna och deras suppleanter skall vara advokater. Tre av medlemmarna och deras suppleanter skall vara personer som inte hör till advokatkåren men som har avlagt juris kandidatexamen och är förtrogna med advokatverksamhet och dessutom med domaruppgifter eller med utbildning och

forskning i juridik vid universitet. Tillsynsnämnden kan vara uppdelad i tre sektioner. Tillsynsnämnden bestämmer sektionernas sammansättning så att det i varje sektion ingår två advokater och därtill en person, som inte hör till advokatkåren.

Anhängiggörande av ett ärende

Ett tillsynsärende blir anhängigt när advokatförningens byrå mottar ett skriftligt klagomål gällande en advokat, en anmälan från justitiekanslern eller en anmälan som en domstol har gjort i stöd av 15 kap. 10 a § i rättegångsbalken. Ett ärende blir också anhängigt när advokatförningens styrelse har beslutat att överföra ett ärende som har kommit till dess kännedom för behandling i tillsynsnämnden.

Behandling av tillsynsärenden

För styrelsens och tillsynsnämndens övervakning är advokaten skyldig att öppet och sanningsenligt lämna de uppgifter som styrelsen behöver.

Tillsynsärenden behandlas i tillsynsnämndens sektioner eller i plenum. I plenum behandlas de ärenden som av tillsynsnämndens ordförandes bestämmelse skall behandlas där eller som sektionerna har överfört till plenum. Ärenden som gäller uteslutning ur advokatförningen eller påförande av en påföljdsavgift avgörs alltid i plenum.

Tillsynsärenden behandlas i ett skriftligt förfarande. Beslut om att en advokat utesluts ur advokatförningen eller åläggs att betala påföljds-

avgift kan dock fattas endast om muntlig förhandling har ordnats i ärendet. Tillsynsämnden eller en sektion kan ordna muntlig förhandling också i andra fall. Advokaten och klaganden skall kallas till den muntliga förhandlingen.

Advokaten skall ges tillfälle att bli hörd innan ett ärende avgörs. Advokaten skall öppet och sanningsenligt lämna de upplysningar och utredningar som har begärts. Klaganden skall beredas tillfälle att yttra sig med anledning av advokatens bemötande. Nämnden och sektionerna skall även i övrigt se till att saken blir i tillräcklig mån utredd.

För fullföljandet av den i 6 § 1 mom. lagen om advokater stadgade tillsynen av advokatkåren kan styrelsen eller tillsynsämnden kan finna det nödvändigt, att en inspektion förrättas på advokatens byrå.

Enligt 7a § 3 mom. lagen om advokater handlar tillsynsämndens medlemmar under domaransvar när de avgör tillsynsärenden. En styrelsemedlem eller den person som förrättat en inspektion får inte heller, enligt 6 § 1 mom. lagen om advokater, obehörigen röja sekretessbelagda uppgifter som de har fått kännedom om i samband med tillsynen.

Disciplinära påföljder

I 7 § lagen om advokater ingår stadganden om disciplinära påföljder som kan åläggas en advokat. Dessa påföljder är anmärkning, varning, påföljdsavgift och uteslutning ur advokatförbundet.

Fastän ärendet inte skulle ge anledning till en egentlig disciplinär åtgärd, kan i avgörandet fästas advokatens uppmärksamhet vid det korrekta förfarande med tanke på framtiden. Också på detta sätt kan förbundets styrelse och tillsynsämnden styra advokaterna att följa god advokatsed.

Förfarandets offentlighet

Avgörandet i ett tillsynsärende och i en arvodestvist skall ges i form av en särskild handling. I handlingen skall anges mm. ärendeslaget och dagen för avgörandet, parternas och klagandens namn, de yrkanden som framställts och de bemötanden som avgivits i saken, motiveringen till avgörandet, de lagrum, de punkter i advokat-

föreningens stadgar och de anvisningar om god advokatsed som har tillämpats i saken och avgörandets slutresultat.

I den offentliga dagbok som advokatföreningen skall föra över tillsynsärenden och arvodestvister skall antecknas uppgifter om klaganden eller sökanden, advokaten och vid behov advokatbolaget, ärendeslaget, dagen för avgörandet och slutresultatet. Av dagboken skall även framgå i vilken fas behandlingen av saken är.

Sökande av ändring i tillsynsämnden avgörande

Enligt 10 § 2 mom. lagen om advokater har även justitiekanslern rätt att besvära sig över alla beslut som givits i tillsynsärenden. Däremot har annan myndighet eller klaganden inte rätt att söka ändring i beslut som givits i ett tillsynsärende. Advokaten kan enligt 10 § 1 mom. lagen om advokater anföra besvär hos Helsingfors hovrätt över de beslut, i vilka han har ålagts en disciplinär påföljd.

I tillsynsförfarandet kan tvistefrågor mellan advokaten och hans huvudman eller yrkanden som gäller privaträttsliga eller materiella frågor inte behandlas, ej heller t.ex. skadeståndskrav. Tvist om arvode bör huvudmannen anhängiggöra hos allmän domstol.

Statistiska uppgifter

Under berättelseåret sammanträdde tillsynsämndens 1. sektion sex gånger och de andra sektionerna fem gånger. Plenum sammanträdde tre gånger. Antalet i sak slutligt avgjorda ärenden var 416.

Av ärendena var största delen, ca 73 procent, sådana som inte föranledde några åtgärder. I återstoden av ärendena föranledde klagomålen en disciplinär påföljd, av vilka 19 procent var anmärkningar och sju procent varningar. Under berättelseåret beslöts om fyra uteslutningar och en påföljdsavgift.

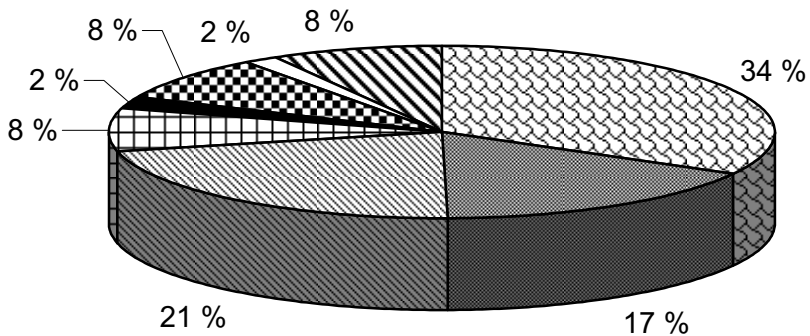
Tiden för handläggningen av ett disciplinärt ärende var i medeltal fem månader 20 dagar.

Justitiekanslern tillställdes i enlighet med 50 § i Advokatförbundets stadgar ett exemplar av samtliga beslut som fattats i tillsynsärenden och i arvodestvister.

Liite 1

Aineellisesti ratkaistut valvonta-asiat vireilletulotavan perusteella

(Lukumäärään ei sisälly tutkittavaksi ottamatta jätettyjä valvonta-asioita eikä asioita, joiden käsittely on rauennut)

☑ Oman päämiehen kantelut (108 kpl)

■ Vastapuolen tai tämän avustajan kantelut (55 kpl)

▨ Pesänselvittäjää ja -jakajaa tms. koskevat kantelut (70 kpl)

▤ Liiton hallituksen siirtämät asiat (27 kpl)

■ Kantelut OKA:n ilmoituksen johdosta (7 kpl)

▣ Muun tahon kantelut (27 kpl)

□ Toisen asianajajan tai viranomaisen kantelut (6 kpl)

▨ Muun tahon kantelusta (27 kpl)